

JAARVERSLAG 2025

DE ZAANSCH E MOLEN

DE WINDMOLENCOMPAGNIE

DE ZAANSCH E MOLEN

Inhoud	
Voorwoord	3
1. Jaarverslag van het bestuur De Zaanse Molen en de Wind Molen Compagnie	4
1.1 Profiel	4
1.2 Organisatie.....	5
1.3 Verslag van de Raad van Toezicht	6
1.4 Verslag van de externe vertrouwenspersoon.....	9
2. Jaarverslag Vereniging De Zaanse Molen.....	10
2.1 Verslag Algemene Ledenvergaderingen / Leden	10
2.2. Verslag ontwikkelingen Buitengewone Algemene Ledenvergadering (BALV)	11
2.3 Verslag jubileumjaar/jubileumwerkgroep.....	12
2.4 Vrijwilligers	16
2.5 Verslag Vrijwilligers Advies Commissie (VAC).....	16
2.6 Verslag Museumcommissie en Molenmuseum.....	17
2.7 Verslag Technische Advies Commissie (TAC)	23
2.8 Redactie De Windbrief.....	36
2.9 Educatie	37
2.10 Promotieteam.....	37
2.11 Fondsenwerving	38
2.12 Financiën	38
3. Jaarverslag 2025 Stichting Wind Molen Compagnie.....	42
3.1 Inleiding	42
3.2 Personeel.....	42
3.3 Samenwerking erfgoedpartijen op de Zaanse Schans.....	42
3.4 Exploitatie en commercie	42
3.5 Financiën	44

Voorwoord

Met trots en gemengde gevoelens kijken wij terug op het jaar 2025, een jaar dat voor onze vereniging zowel bijzonder feestelijk als uitdagend is geweest. Het was het jaar waarin wij ons 100-jarig jubileum mochten vieren — een mijlpaal waar wij ontzettend trots op zijn en ons dankbaarheid en verbondenheid gaf. Gedurende het jubileumjaar hebben wij op verschillende momenten stilgestaan bij een eeuw inzet voor het behoud van het unieke Zaanse molenerfgoed. Met tal van activiteiten, hoog bezoek, bijeenkomsten en publicaties hebben wij niet alleen ons rijke verleden gevierd, maar ook vooruitgekeken naar de toekomst. De grote betrokkenheid van leden, vrijwilligers en bezoekers benadrukte opnieuw hoe belangrijk men het vindt om de molens voor de toekomst te behouden en de verhalen te vertellen. Dit jubileumjaar bracht mensen samen en bevestigde de waarde en betekenis van onze vereniging.

Tegelijkertijd was 2025 ook een jaar waarin wij geconfronteerd werden met onrust binnen onze vereniging. Verschillende ontwikkelingen en discussies leidden tot zorgen en uiteenlopende opvattingen over de koers van De Zaansche Molen. Dit mondde uiteindelijk uit in een Buitengewone Algemene Ledenvergadering (BALV), waarin ruimte werd geboden voor dialoog, kritische reflectie en het uitspreken van standpunten.

Hoewel dergelijke momenten spanning met zich meebrengen, zijn zij ook een teken van betrokkenheid. Een vereniging als de onze draait op haar leden en juist als meningen uiteenlopen, zie je hoe belangrijk samenwerking en vertrouwen zijn. Het bestuur heeft deze signalen serieus genomen en zal zich blijven inzetten voor transparantie, verbinding en een duidelijke koers voor de toekomst.

Daarnaast stond 2025 ook in het teken van de samenwerking met onze erfgoedpartners. In gezamenlijkheid is gewerkt aan het behoud en de ontwikkeling van het Zaanse erfgoed op de Zaanse Schans, waarbij afstemming en wederzijds begrip essentieel bleken. In dit kader was ook het besluit van de gemeente over de toekomst van de Zaanse Schans een belangrijk moment. Dit besluit heeft impact op alle betrokken partijen en vraagt om blijvende samenwerking en zorgvuldige afwegingen, met als gezamenlijk doel het behoud en de versterking van dit unieke gebied.

We willen op deze plaats mijn waardering uitspreken voor iedereen die zich, op welke manier dan ook, heeft ingezet voor De Zaansche Molen in het afgelopen jaar. Onze vrijwilligers, medewerkers en partners vormen het hart van de organisatie. Dankzij hun inzet blijven de molens draaien — letterlijk en figuurlijk.

Het jubileumjaar heeft ons laten zien waar wij vandaan komen en wat wij samen hebben bereikt. De gebeurtenissen rondom de BALV herinneren ons eraan hoe belangrijk het is om met elkaar in gesprek te blijven en gezamenlijk verantwoordelijkheid te dragen voor de toekomst.

Met vertrouwen kijken wij vooruit. De kracht van De Zaansche Molen ligt in haar gemeenschap, haar geschiedenis en haar vermogen om zich aan te passen aan veranderende tijden. Laten wij die kracht blijven benutten.

Namens de Raad van Toezicht en het bestuur,

Jan Goedhart en Björn Stenvers

1. Jaarverslag van het bestuur De Zaanse Molen en de Wind Molen Compagnie

1.1 Profiel

Vereniging De Zaanse Molen bestaat honderd jaar oud en heeft als doel het Zaanse molenerfgoed te behouden voor de toekomst en de kennis over en liefde voor de industriemolens te vergroten. Een aantal bezorgde Zaanse molens vreesde in 1925 dat alle industriemolens zouden worden gesloopt en vervangen door moderne fabrieken. Zij namen het initiatief om vereniging De Zaanse Molen op te richten. Dat verhaal wordt verteld in de molens zelf en in het Molenmuseum op de Zaanse Schans. Inmiddels is De Zaanse Molen een vrijwilligersorganisatie met bijna 4.000 leden die toekomst geeft aan de dertien industriemolens die ze in eigendom heeft en aan het bijzondere verhaal van de 1.100 Zaanse molens die de Zaanstreek ooit rijk was. De leden en ongeveer 300 vrijwilligers zetten zich samen met een klein team van medewerkers in om de doelstellingen van de vereniging te realiseren. Vereniging De Zaanse Molen is een Culturele Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

In 1981 richtte Vereniging De Zaanse Molen de Stichting Wind Molen Compagnie op als werkorganisatie. De Wind Molen Compagnie stelt de molens tegen betaling open voor publiek en is verantwoordelijk voor de exploitatie van de molens.

Van de dertien molens zijn er tien rijksmonumenten, één gemeentelijk monument en één exacte replica (houtzaagmolen Het Jonge Schaap, gebouwd in 2007 naar een molen uit 1680). Zes van de molens staan aan de Kalverringdijk op de Zaanse Schans. Bezoekers kunnen in de molens het werkend erfgoed aan den lijve ervaren. Bovendien vertelt iedere molenaar over de molen, de producten en het ambacht.

Missie

De missie definieert het bestaansrecht en identiteit van onze organisatie. Het is een verklaring die het bestaansrecht van ons beschrijft. Het is de leidraad voor alles wat wij doen en wat ons motiveert. Door middel van onze missie geven wij aan waar wij voor staan:

Wij geven toekomst aan de Zaanse industriemolens en de daarbij behorende museum-, archiefcollectie en immaterieel erfgoed. Wij dragen kennis en liefde voor de molens over aan publiek in het algemeen en een jonge generatie Zaanse molens in het bijzonder. Zo houden wij onze molens draaivaardig, het molenaars ambacht levend en doen wij dat met oog voor hun oorspronkelijke, huidige én toekomstige functies. Hiermee leveren wij een bijdrage aan het cultureel erfgoed en de instandhouding van het Zaanse landschappelijke karakter.

Visie

De visie is onze voorstelling van de toekomst. Onze visie is ons kompas, geeft ons richting en is het beeld dat wij voor ogen hebben in de toekomst. Dit is ons toekomstbeeld en de gedroomde positie van onze organisatie:

Wij hebben de overtuiging dat de industriële historische geschiedenis van de Zaanstreek wordt belichaamd door de molens en hun mensen. Wij leveren een belangrijke bijdrage aan het voortbestaan van het molenerfgoed en de Zaanse identiteit. Door de fysieke molens, de objecten en verhalen ervan te beheren, behouden en door te geven aan toekomstige generaties, voegen wij waarde toe aan het historisch perspectief in de huidige en toekomstige context. Doordat wij de betekenis van molens uitdragen in interactie met iedereen die een hart heeft voor molens, geloven wij dat de liefde voor molens groeit. Zo houden we met een ieder die zich in wil zetten de wind in de zeilen zodat over 100 jaar de Zaanse industriële molens nog steeds draaien.

1.2 Organisatie

Het Bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor de implementatie van het beleidsplan. Het bestuur opereert vanuit de visie, missie en doelstellingen van Vereniging De Zaanse Molen en Stichting Wind Molen Compagnie (samen te noemen als “de organisatie”) en is eindverantwoordelijk voor de totale organisatie, op alle gebieden in de bedrijfsvoering. Bij het bestuur berusten alle taken en bevoegdheden die op grond van de wet en de statuten haar worden opgedragen. Door heldere taakverdeling en nauwe samenwerking met betrokkenen wordt gezorgd voor een efficiënte en transparante organisatie. Naast de operationele aansturing richt het bestuur zich op de verdere professionalisering van de organisatie. Dit gebeurt door structurele aandacht voor ontwikkeling, zowel binnen het team als in de samenwerking met externe partners. Het bestuur draagt zorg voor de naleving van alle wet- en regelgeving en ziet erop toe dat wordt aangesloten bij de Governance Code Cultuur 2019.

Het bestuur was in 2025 in handen van:

- Katelijne Prinsenber g, directeur-bestuurder vereniging De Zaanse Molen en stichting De Wind Molen Compagnie

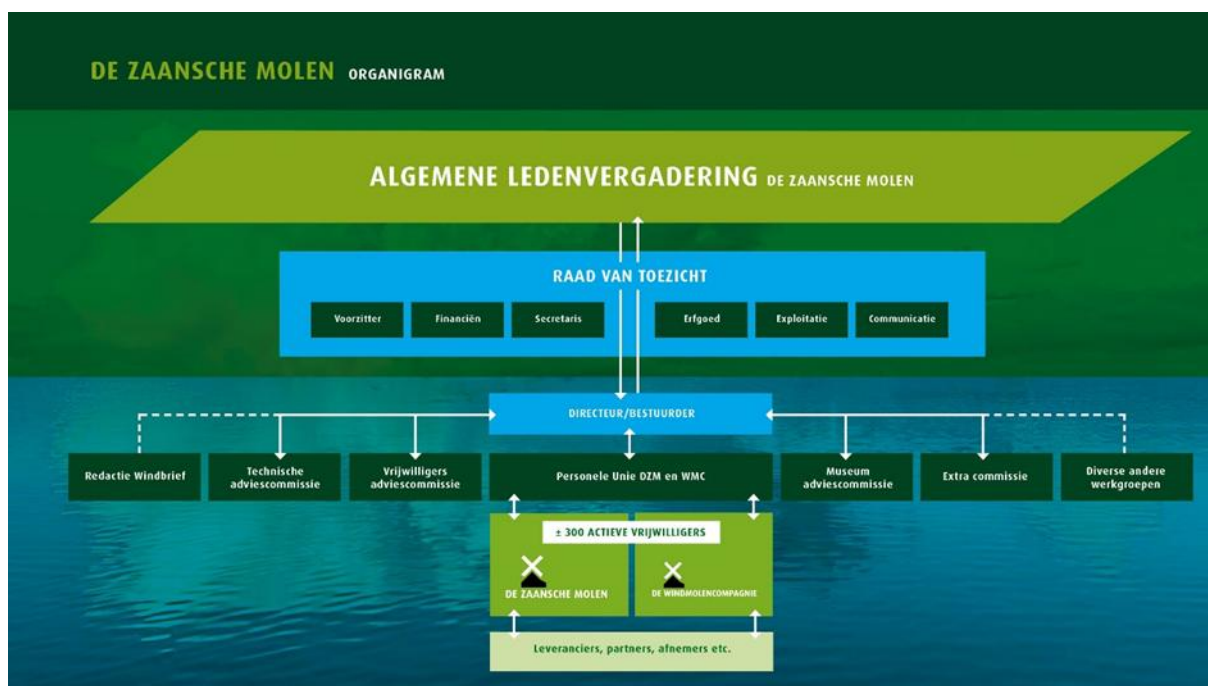
Nevenfunctie: Rotary De Zaan-Zaandijk, commissielid, onbezoldigd

De directeur-bestuurder wordt ondersteund door de directie-bestuurssecretaris. Beiden zijn bezoldigde functies.

In totaal heeft het bestuur in 2025 6 keer vergaderd.

De Organisatiestructuur

De vereniging en de stichting werken volgens het Raad van Toezichtmodel en bestaat uit twee entiteiten: vereniging De Zaanse Molen en stichting Wind Molen Compagnie. Rondom deze organisaties staat een brede gemeenschap van betrokken mensen en stakeholders die zich verbonden voelen door een gedeelde passie voor het behoud van cultureel erfgoed. Samen vormt deze gemeenschap de organisatie die zich inzet voor het behoud van ons gedeelde culturele erfgoed. De organisatie is weergegeven in het organogram:

De drie codes als fundament voor professioneel handelen

De Governance Code cultuur

Binnen de organisatie worden de principes en best practice-bepalingen van de Code Cultural Governance onderschreven. Deze zijn opgenomen in de statuten van de vereniging en de stichting, het directie – en bestuursreglement het Reglement Raad van Toezicht, te vinden op onze website.

De Code Diversiteit en Inclusie

De organisatie hecht veel waarde aan een inclusieve en diverse organisatie, waarin iedereen zich welkom voelt, ongeacht achtergrond, leeftijd, gender of fysieke mogelijkheden. In lijn met de Code Diversiteit & Inclusie streven we naar een breed toegankelijk vrijwilligersbestand en publiek, waarbij we actief werken aan bewustwording en gelijkwaardige kansen voor iedereen. Dit doen we door onze communicatie, activiteiten en wervingsbeleid te toetsen op inclusiviteit en door samenwerkingen aan te gaan met diverse gemeenschappen. Zo zorgen we ervoor dat het cultureel erfgoed van de Zaanse molens voor en door iedereen beleefd kan worden.

De Fair Practice Code

De organisatie onderschrijft de Fair Practice Code en zet zich in voor een eerlijke, transparante en duurzame manier van werken. Wij waarderen en respecteren de inzet van onze vrijwilligers en streven naar goede arbeidsomstandigheden, duidelijke afspraken en een veilige werkomgeving. Daarnaast zorgen we voor verantwoord financieel beleid en stimuleren we een cultuur van samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid. Door deze principes te hanteren, waarborgen we niet alleen de continuïteit van onze organisatie, maar ook de waardering en erkenning van iedereen die bijdraagt aan het behoud van ons cultureel erfgoed.

1.3 Verslag van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht opereert vanuit de missie en doelstellingen van De Zaanse Molen en de Wind Molen Compagnie en werkt volgens de principes en best practice-bepalingen van de Governance Code Cultuur¹. Deze zijn opgenomen in de statuten van de vereniging en de stichting, het directie – en bestuursreglement en het Reglement Raad van Toezicht, te vinden op onze website.

De Raad van Toezicht bestond in 2025 uit de volgende leden:

- Jan Goedhart (voorzitter)
- Abel Zwart (secretaris)
- Henriëtte van Westerhoven
- Lex van Zaane
- Joop Bergevoet
- Anneke van Mispelaar

Alle Raad van Toezicht leden van vereniging De Zaanse Molen vervullen hun functie onbezoldigd.

Vergaderfrequentie en inhoud

De Raad van Toezicht vergadert volgens de planning en control cyclus en vergaderschema die jaarlijks wordt vastgesteld. In 2025 vonden er 6 vergaderingen plaats.

De belangrijkste onderwerpen in de vergaderingen waren:

- het onderhoud van de molens en de financiering daarvan
- de samenwerking met de erfgoedpartijen op de Zaanse Schans en de pilot
- de onrust die ontstaan was rond en naar aanleiding van de BALV
- de viering van het 100-jarige jubileum

¹ De code wordt ondersteund door bestuurders, toezichthouders, brancheorganisaties, het Rijk, gemeenten, de VNG, (publieke en private) fondsen en wetenschappers.

Dit waren tevens de belangrijkste risico's voor de organisatie. Tijdens de vergaderingen zijn deze zaken aan de orde gebracht en besproken. Samen met de bestuurder werden afwegingen gemaakt, vragen gesteld en adviezen geformuleerd aan de bestuurder.

Toezichtdocument

De Raad van Toezicht heeft haar visie op toezicht en het bijbehorende toezicht- en toetsingskader voor de periode 2025–2030 vastgelegd. Hiermee geeft zij richting aan de invulling van haar rol als toezichthouder, adviseur en werkgever, met als centrale opgave het waarborgen van de gezamenlijke missie van Vereniging De Zaansche Molen en Stichting Windmolen Compagnie: het behoud en beheer van het molenerfgoed in de Zaanstreek. Het kader is in samenspraak met het bestuur tot stand gekomen en gebaseerd op onder meer de statuten, het meerjarenbeleidsplan en de Code Governance Cultuur. Het biedt duidelijke uitgangspunten voor samenwerking, transparantie en verantwoording en geldt als een levend document dat periodiek wordt geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Het toezichtdocument is gepubliceerd op de website van De Zaansche Molen.

Renumeratiecommissie

De Raad van Toezicht is de werkgever van de directeur-bestuurder. In 2025 was dat Katelijne Prinsenbergh. Jaarlijks wordt een functionerings- en beoordelingsgesprek gehouden met de directeur-bestuurder door de renumerationcommissie, bestaande uit:

- Jan Goedhart
- Abel Zwart (voorzitter)

Dit gesprek heeft in maart 2025 plaatsgevonden en er is verslag van opgemaakt. De uitkomsten hiervan zijn besproken in de Raad van Toezicht vergadering.

Het beloningsbeleid is conform de Arbeidsvoorwaarden en personeelshandboek van De Wind Molen Compagnie dat per 01-01-2024 van kracht is gegaan. De directeur-bestuurder had een contract voor onbepaalde tijd maar heeft in september 2025 de Raad van Toezicht laten weten haar functie per 31 december 2025 neer te leggen.

Het functioneren van de Raad van Toezicht

Om optimaal te functioneren heeft de Raad van Toezicht in het toezichtdocument vastgelegd dat de Raad van Toezicht:

- Waarden en werkwijzen uit het toezichtdocument naleeft
- Proactieve doelen stelt en duidelijke kaders communiceert
- Zich blijft professionaliseren als toezichthouder en zicht actief informeert over de relevante ontwikkelingen binnen en buiten de organisatie
- Regelmatig haar eigen functioneren evalueert
- Op correcte wijze verantwoording aflegt over haar handelen

De Raad van Toezicht gebruikt bevindingen van externe toezichthouders als input en borgt samenwerking zonder rolvermenging. De Raad van Toezicht gaat alleen in gesprek met externe toezichthouders in aanwezigheid van de directeur-bestuurder tenzij vooraf anders is overeengekomen. Het is in de statuten van de vereniging vastgelegd dat de voorzitter van de Raad van Toezicht tevens de voorzitter is van de algemene ledenvergadering en in die rol de verbinding vormt tussen de Raad van Toezicht en de leden. Hiermee wordt beleidsvorming en vaststelling zichtbaar geborgd.

De auditcommissie

De auditcommissie is de financiële commissie van de Raad van Toezicht. Deze commissie toetst de financiële (vraag) stukken en adviseert vervolgens de Raad van Toezicht. De commissie heeft de directeur-bestuurder ondersteund, zowel inhoudelijk als ter voorbereiding van te agenderen financiële onderwerpen op de Raad van Toezichtvergaderingen. De commissie is een afvaardiging van de Raad van Toezicht en bestond in 2025 uit:

- Henriëtte van Westerhoven (voorzitter)

- Joop Bergevoet

In aanwezigheid van de directeur-bestuurder, de directie-bestuurssecretaris en de administrateur, is de commissie vijfmaal bijeengewees t. De voornaamste onderwerpen waren:

- Jaarrekeningen DZM en WMC 2024 en de accountantsverslagen
- Begrotingen 2025
- Optimalisering en professionalisering van de financiële administratie
- Verbetering van de management overzichten
- Meerjarenonderhoudsplan en onderhoudsbudgetten voor het erfgoed
- Financiële ontwikkelingen m.b.t. de samenwerking op de Zaanse Schans
- Opzetten van Risicomanagement
- Opzetten van een Liquiditeitsbegroting
- Analyse teruglopende bezoekersaantallen

Overzicht van hoofd-nevenactiviteiten Raad van Toezichtleden

Naam: Jan Goedhart <i>Functie: voorzitter RvT</i> <i>Sinds: 16-06-2023</i>		
Activiteit/functie	Sinds	Vergoeding
Lid Raad van Toezicht Zaanprimair	2018	Bezoldigd
Strategisch adviseur STAK SDR beheer	2011	Bezoldigd

Naam: Abel Zwart <i>Functie: secretaris RvT</i> <i>Sinds: 16-06-2023</i>		
Activiteit/functie	Sinds	Vergoeding
Voorzitter Opleidingsraad Reddingbrigade Nederland te IJmuiden	2019	Onbezoldigd
Ambassadeur brandveilig leven Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland	2022	VNG vergoedingsregeling
Vice-voorzitter Stichting Voetveer Zandijk	2024	Onbezoldigd

Naam: Alex van Zaane <i>Functie: lid RvT</i> <i>Sinds: 16-06-2023</i>		
Activiteit/functie	Sinds	Vergoeding
Sluiswachter bij de Hondsbossche Sluis Zaandam	2016	Onbezoldigd

Naam: Joop Bergevoet <i>Functie: lid RvT</i> <i>Sinds: 20-10-2023</i>		
Activiteit/functie	Sinds	Vergoeding
Nederlands Openluchtmuseum Directeur Bedrijfsvoering	1-2-2017	Bezoldigd
Stichting Sonsbeek Lid RvT, tevens lid financiële commissie	21-11-2023	Onbezoldigd

Naam: Henriëtte van Westerhoven <i>Functie: lid RvT</i> <i>Sinds: 16-06-2023</i>		
Activiteit/functie	Sinds	Vergoeding
Directeur RIGO Verffabriek	22-4-2022	Bezoldigd
Bestuurslid en vicevoorzitter Stichting Citymarketing Velsen	27-9-2020	Onbezoldigd

Naam: Anneke van Mispelaar		
<i>Functie: RvT lid</i>		
<i>Sinds: 08-04-2024</i>		
Activiteit/functie	Sinds	Vergoeding
Partner / dga Bureau BUITEN Economie & Omgeving, Utrecht	2011	Bezoldigd
Voorzitter Stichting Scouting Nijkerk	2023	Onbezoldigd
Bestuurslid secretaris PRO21 Nijkerk	2021	Onbezoldigd

Rooster van aftreden Raad van Toezicht

Naam	Datum aantreden	Termijn	Aftreden/herbenoeming
Jan Goedhart	16-06-2023	1e	16-06-2027
Abel Zwart	16-06-2023	1e	16-06-2027
Alex van Zaane	16-06-2023	1e	16-06-2027
Henriëtte van Westerhoven	16-06-2023	1e	16-06-2027
Joop Bergevoet	20-10-2023	1e	20-10-2027
Anneke van Mispelaar	08-04-2024	1e	08-04-2028

1.4 Verslag van de externe vertrouwenspersoon

De externe vertrouwenspersoon van DEVP is aangesteld om beschikbaar te zijn voor alle medewerkers die ongewenst gedrag ervaren en dat bespreekbaar willen maken. Ook voor integriteitkwesities (belangen die de organisatie schaden) kan men bij ons terecht. Naast een ondersteunende rol voor medewerkers heeft de vertrouwenspersoon ook een informatieve en signalerende rol voor leidinggevenden. Onze samenwerking is aangegaan per januari 2024.

Melding

Het is de taak van de externe vertrouwenspersoon om naar melders te luisteren (“luisterend oor”) en melders aan de hand van een melding advies te geven ten aanzien van de mogelijkheden. De melder heeft de regie en bepaalt de volgende stap. De externe vertrouwenspersoon doet geen onderzoek naar de “juistheid” van de meldingen; de beleving van de melder staat centraal.

Het afgelopen jaar zijn er geen meldingen binnengekomen van medewerkers.

Aanbevelingen

Zichtbaarheid vertrouwenspersoon

Er zijn geen meldingen geweest maar het blijft belangrijk om de beschikbaarheid van de vertrouwenspersoon onder de aandacht te brengen. Wij hebben inmiddels een extra mogelijkheid toegevoegd om ons op een laagdrempelige manier te bereiken. Op een flyer van DEVP staan een QR-code en een link die beiden toegang geven tot een meldpagina. Deze flyer met meldpagina is ook in het Engels beschikbaar. Dit is een manier om makkelijk met ons in contact te komen (naast de bestaande manier via telefoon of email).

Graag is DEVP weer beschikbaar komend jaar om alle medewerkers van De Zaansche Molen te woord te staan en te ondersteunen bij vragen of advies over ongewenste omgangsvormen of integriteit.

2. Jaarverslag Vereniging De Zaanse Molen

2.1 Verslag Algemene Ledenvergaderingen / Leden

In 2025 werden er 2 reguliere ledenvergaderingen gehouden, deze vonden beide plaats in De Stoomhal in Wormer.

De ledenvergaderingen werden gehouden op:

Datum	Aantal aanwezige leden
2 juni 2025	203
8 december 2024	90

Daarnaast vond er op 28 mei 2025 een Buitengewone Algemene Ledenvergadering (BALV) plaats, zie hiervoor hoofdstuk 2.2

In de vergaderingen stonden o.a. de volgende belangrijke onderwerpen op de agenda:

- Actualiteiten Molens en Molenmuseum
- 100-jarig jubileum
- Beleid en financiën inclusief het verlenen van decharge;
- Ontwikkelingen en stand van zaken rond de samenwerking erfgoedpartijen Zaanse Schans
- Ontwikkelingen binnen de vereniging en de BALV
- Huldeblijken aan leden die 40 jaar onafgebroken lid waren
- Sponsoring en vriendenprogramma

Ledenbestand

Jaar	2023	2024	2025
Leden (vanaf 18 jaar)	3.485	3.270	3.252
Jeugdleden (tot 18 jaar)	50	44	44
Totaal	3.579	3.314	3.296

We constateren de laatste jaren dat het ledenbestand aan het afnemen is. Dit komt o.a. doordat het ledenbestand vergrijsd: veel trouwe leden worden ouder en zeggen op, terwijl er onvoldoende jongere leden bij komen. Daarnaast is in 2025 minder ingezet op het werven van leden, o.a. door gebrek aan vrijwilligers zodat het promotieteam minder actief op heeft kunnen treden, maar ook omdat er ingezet wordt op andere manieren om onze vereniging te ondersteunen, zoals het vriendenprogramma.

2.2. Verslag ontwikkelingen Buitengewone Algemene Ledenvergadering (BALV)

In 2025 werd de vereniging geconfronteerd met een uitzonderlijke situatie die leidde tot het bijeenroepen van een Buitengewone Algemene Ledenvergadering (BALV) op 28 mei. Aanleiding was een verzoek van een initiatiefgroep van leden, gesteund door 102 medeleden, waarin onder meer werd opgeroepen tot het ontslag van het bestuur en de Raad van Toezicht (RvT), evenals het agenderen van inhoudelijke moties met betrekking tot het huurcontract van Verfmolen De Kat en de personele unie met de Windmolen Compagnie. Het bestuur heeft dit verzoek conform de statuten gehonoreerd en de BALV binnen de gestelde termijn georganiseerd. Gezien de verwachte hoge opkomst werd de vergadering verplaatst naar het Zaantheater. Ter waarborging van een zorgvuldig en transparant proces zijn externe adviseurs betrokken, waaronder een advocaat en een notaris. Ook is gewerkt met een formele stem- en machtigingsprocedure.

De aanloop naar de BALV kenmerkte zich door een sterke toename van het aantal nieuwe leden, intensieve lobby vanuit verschillende groepen en aanzienlijke media-aandacht. Dit leidde tot merkbare onrust en een toegenomen betrokkenheid onder de leden. Op verzoek van betrokkenen is een onafhankelijke voorzitter aangesteld om de vergadering te leiden. Tijdens de BALV waren 365 leden aanwezig. Na een intensief debat is gestemd over het voorstel tot ontslag van het bestuur en de Raad van Toezicht. Dit voorstel werd verworpen, waarmee het zittende bestuur het vertrouwen van de meerderheid van de leden behield. De overige agendapunten zijn niet meer in stemming gebracht. Wel werd door de leden ingestemd met het starten van een onafhankelijk onderzoek naar de ontstane situatie en het ervaren gebrek aan vertrouwen.

Tijdens de reguliere Algemene Ledenvergadering (ALV) van 2 juni 2025 is teruggebleekt op de gebeurtenissen, waarbij een aantal leden opriepen alsnog te willen stemmen over niet behandelde moties. Aangezien dit niet geagendeerd was werd hier geen gehoor aan gegeven, maar om leden alsnog de gelegenheid te geven zich uit te spreken over de niet behandelde moties, heeft het bestuur een digitale peiling georganiseerd. Hiermee werd tevens beoogd een nieuwe BALV te voorkomen.

De gebeurtenissen hebben geleid tot een interne evaluatie. Hieruit blijkt dat met name op het gebied van communicatie, ledenbetrokkenheid en draagvlak voor bepaalde organisatorische keuzes verbeteringen noodzakelijk zijn. Ook is zichtbaar geworden dat binnen de vereniging verschillende belangen – van bewoners, ondernemers en erfgoedbeheerders – al langere tijd naast elkaar bestaan en in deze periode sterker naar voren zijn gekomen.

Als vervolg hierop zijn diverse acties in gang gezet. Zo werd de communicatie met leden geïntensiveerd via onder meer een specifieke verenigingsnieuwsbrief en fysieke ontmoetingen op locatie. Daarnaast werd er een onafhankelijk onderzoek uitgevoerd naar de oorzaken van de ontstane onvrede, de onderliggende belangen en de inrichting van governance en samenwerking. Ook vond er een onderzoek plaats naar de recente instroom van nieuwe leden. Ten slotte werd een mediationstraject gestart met VOF De Kat met betrekking tot het huurcontract, wat uiteindelijk tot een goed resultaat heeft geleid: VOF De Kat kan ook na 2027 in de Kat blijven, waarbij het Molengedeelte weer wordt overgedragen aan de Vereniging.

Hoewel het bestuur het vertrouwen van de leden heeft behouden, benadrukken de gebeurtenissen het belang van blijvende aandacht voor transparantie, dialoog en verbinding binnen de vereniging.

2.3 Verslag jubileumjaar/jubileumwerkgroep

Door Hans Groot

Voor de viering van het 100-jarig bestaan van de vereniging werden in 2024 de eerste ideeën besproken en is de basis gelegd voor de opzet van het jubileumjaar. Voor het samenstellen van een jubileumwerkgroep werd bewust gekozen voor een kleine kerngroep, die waar nodig kon worden aangevuld per activiteit of onderdeel. De commissie bestond uit:

- Hans Groot (voorzitter)
- Hester Gräfe (directieondersteuning)
- Resi Veerman (communicatie)
- Ed Pielkenrood (hoofdredactie De Windbrief, ervaringsdeskundige),
- Majanka Fröhlich (projectleider, culturele en creatieve invulling).
- Marie Verkaik (projectondersteuner)

Toen de commissie compleet was zijn wij in 2024 en 2025 iedere maand fysiek bij elkaar gekomen om de stand van zaken en ideeën te bespreken, deze verder uit te werken, taken te verdelen en organisatorisch en financieel vinger aan de pols te houden. Dat laatste was ook zeker nodig, want er was een bescheiden budget beschikbaar, passend binnen de vereniging.

In de eerste brainstormsessies is er een groot aantal ideeën ontwikkeld, welke niet allemaal tot realisatie gekomen zijn, sommige omdat die organisatorisch niet mogelijk waren en andere om financiële redenen. Wat al snel vaststond waren de hoofdlijnen rond de indeling van het jubileumjaar.

1. **In januari 2025 de feestelijke opening van het jubileumjaar met een Expositie in het Molenmuseum**
2. **De uitgifte van jubileumboek.**
3. **Op vrijdag 14 maart de officiële viering van de datum van de oprichting (17 maart 1925), in het bijzijn van prinses Beatrix.**
4. **Symposium voor genodigden (de organisatie hiervan viel buiten de jubileumcommissie).**
5. **27 september Zaanse Molendag.**
6. **Iedere maand wordt er een molen speciaal in de schijnwerpers gezet**

1. De feestelijke opening van het jubileumjaar.

Op 17 januari was de officiële start van het jubileumjaar met een Expositie in het Molenmuseum, welke werd geopend door mevrouw Natasja Groothuismink (wethouder Monumenten en erfgoed Zaanstad). Zij benadrukte het belang dat bezoekers kennis kunnen maken met de geschiedenis van deze monumenten en de mensen die deze in stand houden.

2. De uitgifte van jubileumboek.

Speciaal voor het 100-jarig bestaan is er een jubileumboek samengesteld door Henk Heijnen, hoofdconservator van het Molenmuseum en Ed Pielkenrood, hoofdredacteur van De Windbrief. Het is een prachtig boek geworden met mooie verhalen en prachtige foto's.

3. Vrijdag 14 maart, de officiële viering oprichting

Van 14 tm 17 maart was de officiële viering van het 100 jarig bestaan van de Vereniging De Zaanse Molen, met een groot aantal activiteiten.

14 maart: De officiële viering van het 100-jarig bestaan startte met de uitreiking van de Koninklijke Erepennin g aan de vereniging door Arthur van Dijk (commissaris van de Koning in Noord Holland) waarna, onder grote belangstelling van toeschouwers op de Kalverringdijk, prinses Beatrix werd verwelkomt als speciale gast op deze middag. Jan Goedhart verwelkomde alle gasten en daarna presenteerde Henk Heijnen het jubileumboek '100 JAAR IN BEWEGING', waarvan de prinses het eerste exemplaar overhandig kreeg. Na een ontmoeting met jeugdleden, vrijwilligers en jonge molenaars onthulde de prinses aan het slot een gedenksteen aan de gevel van het Molenmuseum

15 en 16 maart: was een weekend met veel activiteiten rond het Molen museum, welke die dagen gratis toegankelijk was. Er waren optredens van verschillende muziekensembles en van 4 steltlopers van de groep Stiltlife, die met bijzondere kostuums de vier jaargetijden uitbeeldde. In het museum waren er presentaties door de auteurs van het jubileumboek en waren er filmbeelden te zien van de officiële viering. Buiten was er koffie en thee te krijgen en was er een poffertjeskraam.

4. Symposium voor genodigden.

Op maandag 17 maart, de officiële dag waarop de Vereniging 100 jaar bestaat is er een Symposium in het Zaantheater te Zaandam voor vertegenwoordigers van erfgoedorganisaties in Nederland over de toekomst van het erfgoed in ons land. Na een inleiding door Jan Goedhart waren er twee sprekers: emeritus prof. Herman Pleij over het belang van het verenigingsleven en de vrijwilligers en daarna molenaar Jippe Kreuning over het behoud van ons erfgoed. Daarna volgde er een paneldiscussie met erfgoed specialisten over de balans tussen gebruik en conservering van ons erfgoed. Muzikaal werd de middag omlijst door Fiona Huismans die, een op de Zaanstreek aangepaste, versie bracht van "Het Dorp" van Wim Sonneveld en de Zaanse groep de Kift.

5. Zaanse Molendag.

Op 27 september was het Zaanse Molendag en was het motto "Koren op de molen". Op acht verschillende molenlocaties hebben elf verschillende koren, zangeressen en bands opgetreden. Voor zover mogelijk waren alle molens toegankelijk en waren er demonstraties, workshops en rondleidingen.

6: Iedere maand een Molen in de schijnwerpers.

De molens van de Vereniging zijn het belangrijkste erfgoed, zowel op de Zaanse Schans als ook op de andere plaatsen waar de molens staan.

Om deze molens extra onder de aandacht te brengen staat er, tijdens het jubileumjaar, iedere maand een molen speciaal in de aandacht en worden hier diverse activiteiten georganiseerd. Hieronder een impressie van deze activiteiten.

Januari: De Zoeker

Deze molen was in 1925 de aanleiding voor de oprichting van de Zaanse molen en was daarom als eerste molen van de maand aan de beurt.

Op 18 en 19 januari was er een muzikaal onthaal voor de bezoekers door het klarinetensemble OKÉ en Yara Hackman die haar zang zelf begeleidde op de gitaar. Naast een fototentoonstelling over het verplaatsen van deze molen naar de Zaanse Schans (die de hele maand te zien was) konden de bezoekers kennis maken met het eeuwenoude productieproces in deze oliemolen.

Februari: De Kat

In het eerste weekend van februari kon men in de Zaankamer van molen De Kat, onder de bezielde leiding van molenaar Piet Kempenaar een aantal workshops verf maken volgen. Het was heel speciaal dat deze workshops werden gegeven in de Zaankamer, want deze is anders niet toegankelijk voor publiek.

Maart: De Gekroonde Poelenburg

Deze molen is door het jaar heen alleen op aanvraag te bezoeken, maar is op 22 maart speciaal opengesteld voor begeleid bezoek. De hele maand maart werden de vrijwilligers van De Poelenburg eens extra in het zonnetje gezet en hun fotoportretten waren de hele maand op het hek van De Poelenburg te bewonderen.

April: Het Prinsenhof

Deze molen staat niet op de Zaanse Schans, maar midden in het veld in Westzaan. Het was dan ook heel bijzonder dat er zoveel bezoekers zijn geweest tijdens de festiviteiten die hier plaatsvonden. De meeste kwamen in het weekend van 11, 12 en 13 april en in het bijzonder op de vrijdagavond. Restaurant Jongwijs had bijzondere gortgerechten gemaakt, er was ook wat te drinken en de band Noordersluis verzorgde de muziek. Alleen was er niet voldoende wind om de gerst tot gort te malen, maar dat mocht de pret niet drukken. Gedurende de hele maand was er een expositie van de gebroeders Jak en de beschilderde molenzeilen van Peter Meijn.

Mei: De Ooievaar

Deze molen, vlak bij de Zaanse Schans, is ook alleen op aanvraag toegankelijk. Tijdens de jubileummaand waren er op 10 en 21 mei speciale rondleidingen en een lezing van Ed Pielkenrood. In 1862 werkte zijn voorvader als molenaar op De Ooievaar. De bezoekers werden per boot opgehaald op de steiger naast molen de Huisman en naar de Ooievaar gebracht.

Juni: Het Pink

Dit is de oudste molen van de Vereniging en op 21 juni is hier Pop op het Pink gehouden. Een buitenfestival waar 's-Middags jonge Zaanse artiesten optraden en in de avond een voorprogramma met nieuwe Zaanse singer-songwriters en daarna AURA Americana, een duo die country, folk en Bleugrass muziek vertolkt.

Juli: De Koker

Deze molen is ook wel bekend als De Zwarte Hengst en staat in Wormer. Op 5 juli was er een speciale wandeling georganiseerd. Deze startte bij het Molenmuseum in Zaandam tijdens de tocht leerden de deelnemers meer over de omgeving middels een quiz. Bij aankomst bij de Koker, kon men de molen bezichtigen en waren er pannenkoeken, thee en koffie. Als pendel tussen de twee locaties was er een Limousineeend van Ducktrails beschikbaar.

Augustus: Het jonge Schaap

Op 16 en 17 augustus werd het jeugdfestival 'Zonder jeugd, geen toekomst' gehouden. De molen werd omgetoverd tot een jeugdparadijs vol spelactiviteiten, ambacht en muziek. Alles stond in het teken van spel en ontdekking. Kinderen konden meedoen aan oudhollandse spellen, knutselactiviteiten, timmerprojecten en ouderwetse ambachten. Ook waren er demonstraties van ambachtslieden.

September: De Schoolmeester en De Jonge Dirk

Deze maand staan er zelfs twee molens in de schijnwerpers, waarbij De Schoolmeester ook nog het 333 jarig bestaan vierde. Daar was van 5 t/m 26 september de expositie "Zaansch Bord voor je kop" van een aantal kunstenaars die iets hadden gemaakt van, of met, Zaansch Bord. In het weekend van de 20ste en 21ste waren er verschillende workshops, een portrettekenaar en voor de kinderen een puzzeltochtdoor de molen.

Hier was ook de opstapplaats voor bezoek aan De Jonge Dirk, die onderdeel was van het BOEI erfgoedstpektakel. Hier was de voorstelling "Door het oog van de molen", waar via een unieke VR beleving (met koptelefoons en drones) traditie en technologie werden samengebracht.

Oktober: De Huisman

Gedurende de hele maand waren er diverse wedstrijden georganiseerd, waaronder een kleurwedstrijd voor kinderen en een fotowedstrijd. Tijdens het weekend van 10 en 11 oktober kreeg iedere 25ste klant een cadeautje. Op 30 en 31ste kon iedereen zijn/haar potje Zaanse mosterd gratis laten bijvullen. Ook op de 31ste was de molen gratis te bezichtigen, onder begeleiding van de molenaars.

November: De Bleeke Dood

Een aantal festiviteiten waren er in het weekend van 7, 8 en 9 november, zoals een avond met live muziek van Guinness Piggies, theater met "Adem Uit" van Yara Hackman, een wijnproeverij met Italiaanse wijnen en zelfs een meditatie en yoga sessie van YogaDeborah en Els Kristians. Alle evenementen werden goed bezocht door leden maar ook door veel buurtbewoners. Aangezien de Bleeke Dood al jaren dicht is voor bezoekers was er veel belangstelling.

December: De Bonte Hen

Bij de laatste molen dit jubileumjaar was er op 6 december een unieke rondleiding door de molenaars met uitleg over de fijne kneepjes van het olieslagersvak. 13 december opende er een nieuwe tentoonstelling en tijdens "kerst op de kip" genoot men op 20 december van koek en zopie, pannenkoeken en het Kip Kerstkoor.

Op 13 december was er een uniek optreden van de band De Kift in De Bonte Hen, die alle leden van de vereniging via een life verbinding konden. Uit de leden die zich hadden opgegeven is een aantal geloot, die dit optreden in de molen konden bijwonen.

Wij hebben als jubileumcommissie met heel veel plezier gewerkt aan de samenstellen en uitwerken

van dit programma door het hele jaar heen. Het was een voorrecht om met deze mensen dit project te doen en hier dan ook een woord van dank aan de commissie leden en alle ander vrijwilligers die een bijdrage hebben geleverd aan dit fantastische jubileumjaar.

2.4 Vrijwilligers

Onze vereniging draait dankzij de inzet van zo'n 300 actieve vrijwilligers. Er zijn veel handen nodig om de molens te laten draaien en malen en onze bezoekers, ook in ons Molenmuseum te ontvangen. Zij dragen hun steentje bij in tijd door zich in te zetten bijvoorbeeld als molenaar, rondleider, suppoost of caissière, voor promotie, educatie en het rondbrengen van de Windbrief.

Traditioneel werd ook in 2025 weer het vrijwilligersfeest "Het Bestvat" georganiseerd. Dit keer in voor de verandering niet in De Schoolmeester maar in Pannenkoeken restaurant De Kraai. Een extra feestelijke editie in verband met het jubileumjaar. Zo'n 150 vrijwilligers woonden het feest in De Kraai bij, onder het genot van een heerlijke barbecue. Frans Mars en Pieter Boorsma kwamen ook nog langs, een geweldige bijdrage van Sjors van Leeuwen en Klaas Jacobs.

Daarnaast werden er voor de verschillende vrijwilligersgroepen/locaties het hele jaar activiteiten georganiseerd in het kader van het 100-jarige jubileum.

Van de vrijwilligersruimte "Op zolder" in het Molenmuseum werd dankbaar gebruik gemaakt en steeds vaker ook voor die ruimte een volle agenda.

Er is in 2025 ook veel gedaan om nieuwe vrijwilligers te werven. Al zijn er best een aantal nieuwe mensen bij gekomen, zien we toch dat het moeilijk is om nieuwe mensen aan te trekken. We blijven daar op inzetten om het tekort aan vrijwilligers, dat er helaas is, aan te vullen.

2.5 Verslag Vrijwilligers Advies Commissie (VAC)

De Vrijwilligers Adviescommissie (VAC) is door het bestuur ingesteld om de stem van de vrijwilligers beter te laten doorklinken in het vrijwilligersbeleid van De Zaanse Molen. De commissie denkt mee over verbeteringen en aanvullingen, zodat het beleid goed blijft aansluiten bij wat er leeft onder de vrijwilligers.

Voor de VAC was 2025 een bijzonder, maar ook onrustig jaar. Begin 2025 legden de oorspronkelijke commissieleden hun taken neer. Daardoor moest een nieuwe start worden gemaakt en zijn vier nieuwe leden gezocht voor een doorstart van de commissie. In juni zijn deze leden officieel benoemd en vanaf dat moment is de VAC echt van start gegaan.

In 2025 bestond de VAC uit de volgende leden:

- Klaas Jacobs
- Nellie van Dijk
- Gert Zwagerman
- René Klaassen
- Hans Husslage

In 2025 heeft de VAC zes keer vergaderd. In deze eerste periode is veel aandacht besteed aan de vraag wat precies de rol en taak van de VAC is binnen de vereniging, en hoe die positie binnen DZM het beste kan worden ingevuld. Vooralnog is gekozen voor de rol van een 'open oog en luisterend oor' binnen de vrijwilligersgroep. Hierover vindt nog overleg plaats met de directie.

Inmiddels heeft de VAC drie belangrijke thema's benoemd waar zij zich de komende tijd op wil richten: veiligheid, communicatie en betrokkenheid, en de werving van nieuwe vrijwilligers.

Veiligheid is daarbij een belangrijk onderwerp. Vrijwilligers moeten veilig kunnen werken in en rond de molens en in het museum. Dat vraagt om heldere voorlichting, duidelijke instructies en goede werkafspraken. Ook is het belangrijk dat deze informatie actueel blijft en regelmatig onder de aandacht wordt gebracht. De VAC wil hierin samenwerken met de werkgroep Veiligheid.

Daarnaast ziet de VAC communicatie en betrokkenheid als een belangrijk aandachtspunt. Binnen DZM gebeurt veel en er is dagelijks informatie die voor vrijwilligers van belang of interessant kan zijn. Op verschillende plekken worden nieuwsbrieven en berichten gemaakt, maar die bereiken vaak niet iedereen. De VAC wil daarom onderzoeken hoe informatie vanuit alle molens en het museum beter gedeeld kan worden met de volledige vrijwilligersgroep. Een betere informatievoorziening kan ook zorgen voor meer onderlinge betrokkenheid binnen DZM.

Ook de voortdurende werving van nieuwe vrijwilligers blijft een belangrijk thema. Het aantrekken van nieuwe mensen is noodzakelijk, maar niet eenvoudig. Veel organisaties zoeken binnen dezelfde groep mensen. De VAC wil daarom meedenken over manieren om de werving van nieuwe vrijwilligers te versterken.

2.6 Verslag Museumcommissie en Molenmuseum

Door Henk Heijnen, Fulco Rol en Sjoerd Meijeringh

Introductie

De doelstelling van vereniging De Zaanse Molen luidt als volgt:

Het Molenmuseum werd in 1928 gevestigd in Koog aan de Zaan. Met de oprichting van de Zaanse Schans en de verplaatsing van een aantal industriemolens naar de Kalverringdijk in de jaren 1955 – 1968 nam het bezoek aan de molens aan de Kalverringdijk toe, terwijl het bezoek aan het Molenmuseum achter bleef. Omdat De Zaanse Molen conform de doelstelling de aandacht voor de molens en het museum van even groot belang acht, werd vanaf 2012 het plan ontwikkeld om een nieuwe plek voor het Molenmuseum te vinden, het liefst vlakbij de molens aan de Kalverringdijk. In september 2020 werd dit nieuwe Molenmuseum geopend aan Kalverringdijk 30.

In het Molenmuseum wordt in de vaste opstelling de geschiedenis van de Zaanse industriemolens op interactieve wijze gepresenteerd. Virtuele gidsen zorgen daarbij voor de menselijke maat. Tijdelijke tentoonstellingen belichten specifieke onderwerpen uit de molengeschiedenis. De basis voor dit alles wordt gevormd door de collectie.

In 2025 bestond de museumcommissie uit de volgende mensen: Martin Schaap (voorzitter), Henk Heijnen (conservator), Sjors van Leeuwen (vrijwilliger, molenaar), Fulco Rol (collectiebeheerder, molenaar), Eric Duyvis (vormgever) en Jim Krab (tot medio 2025) en Sjoerd Meijeringh (museumbeheerder).

De museumcommissie is verantwoordelijk voor de inhoudelijke vaste presentatie en voor het programma met wisseltentoonstellingen. Er zijn ieder jaar twee tijdelijke tentoonstellingen: één in de winter en één in de zomer. Afwisselend zijn er tentoonstellingen voor een breed publiek, en verdiepende tentoonstellingen voor de meer ingevoerde molenliefhebbers worden gemaakt. Ook is er aandacht voor verdere aanpassingen en verbeteringen in de presentatie van het Molenmuseum. Daarnaast bespreekt de museumcommissie praktische onderhoudszaken als het vinden van opslagcapaciteit voor museumobjecten binnen en buiten de muren van het museum, het onderhoud aan de vaste presentatie en het werken aan oplossingen voor de klimaatbeheersing.

Ook was er aandacht voor de museale elementen in de molens. In dat kader werd een nieuwe tentoonstelling in De Bonte Hen ingericht.

Collectie

Naast het onderhouden van 13 industriemolens en een Molenmuseum, is één van de doelstellingen sinds het oprichten van De Zaansche Molen in 1925, het vastleggen, beschikbaar stellen en verspreiden van kennis over de ooit 1200 molens en alles wat daarmee in verbinding staat en stond. In de 100 jaar dat De Zaansche Molen inmiddels bestaat is een grote collectie met gebruiksvoorwerpen, gereedschappen, schilderijen, tekeningen, beeldmateriaal, etc. geschonken en verzameld. Alles bij elkaar vormt het de basis voor zowel het Molenmuseum alsmede het verhaal dat wij op onze molens vertellen.

Om de collectie te ontsluiten en te tonen aan een breder publiek, heeft De Zaansche Molen sinds 1998 een online beeldbank waar een groot deel van alle voorwerpen, archiefstukken en het beeldmateriaal kan worden bekeken en/of geraadpleegd. De beeldbank is te vinden onder de URL <https://beeldbank.zaanschemolen.nl/>.

De collectiebeheerder/archivaris van De Zaansche Molen, sinds 2015 Fulco Rol, is verantwoordelijk voor de registratie, beschrijvingen en de fysieke controle van de museale objecten en het ontsluiten van de collectie op de beeldbank.

De collectie bestond in 2025 uit ruim 4000 museale voorwerpen zoals gereedschappen, schilderijen, molenonderdelen, etc., 57000 foto's, Ansichtkaarten, negatieven, dia's, etc., 3300 boeken, 1500 documenten en ruim 2000 kaarten en technische tekeningen. Het registreren en beschrijven zal nog vele jaren duren, dit is een continu proces vanwege nieuwe aanwinsten, maar ook door het opduiken van nieuwe inzichten, feiten en wetenswaardigheden. Het laatste leidt weer tot aanpassingen aan de bestaande teksten.

Het archief kan zich beroepen op een vaste ploeg vrijwilligers met ieder hun eigen specialisatie. We danken hiervoor Sjors van Leeuwen, Gijs van Soest, Jan Klees, Arie Butterman en Martin Schaap. Van Leeuwen heeft dit jaar de laatste hand gelegd aan de registratie van de boeken uit de collectie van Cees van der Horst. Van Soest heeft een deel van de inventaris van molen de Ooievaar geregistreerd en waar nodig geconserveerd. Arie Butterman redigeert de teksten van de beeldbank, Jan Klees heeft zich bezig gehouden met het archiveren en ordenen van de recente archiefstukken van de vereniging.

In 2025 zijn ruim 7000 voorwerpen beschreven, gescand en toegankelijk gemaakt op de beeldbank. Op 8 januari 2025 werd inventarisnummer 0043083 aangemaakt, op 22 december werd nummer 0050656 geregistreerd, het laatste in 2025. Tegen het einde van het jaar tikte de beeldbank ruim 49.000 items aan. Dit jaar zijn grote delen van de collecties Van der Horst, Krijt en Vooren, geregistreerd, gedocumenteerd en geconserveerd. Voorts zijn aanzienlijke delen van di collecties, die voor enige tientallen jaren op de plank lagen, gedigitaliseerd en online gezet. Het betreft hier de collecties van Jo Broerse en van Joep Kemper. Uit het verenigingsarchief zijn alle dia's van het verplaatsen van het Molenpanorama van molen Het Pink naar het oude Molenmuseum aan de Museumlaan gedigitaliseerd.

Naast het registreren van vele voorwerpen, is het materiaal van een aantal specifieke plaatsen, molens en personen voorzien van informatie en online gezet.

Hieronder een selectie.

- Het beeldmateriaal m.b.t. de houthandels De Lange en de N.V. Dekker in Zaandam West.

Inv. nr. 0050656, houtzaagmolen de Wilde 1
Inv. nr. 0050656,

- Houtzaagmolens De Tulp, De Groene Jager en De Locomotief van houthandel Gerrit Honig in Koog aan de Zaan.
- De lakfabriek van Jacob Vis, oliemolen De Oude Wolf en oliemolen De Zon aan de Kalverringdijk
- De aanvang van de herbouw van oliemolen De Bonte Hen
- Alles van De Bonte Hen voor de start van de herbouw
- De Twiskemolen
- De molens van Akersloot, Buiksloot en Nieuwendam.
- De Lagendijk, de Raadhuisstraat en het Zuideinde in Koog aan de Zaan
- Het Otterspad, Bakkerspad en Klokbaai in Zaandam West

De beschrijvingen die worden gemaakt voldoen aan een aantal belangrijke criteria: wat zien we, waar én wanneer, indien mogelijk waarom, welke kant kijken we op, wie staan erop en wat valt er verder nog te vertellen. Het onderzoek naar deze specifieke onderwerpen leidt regelmatig tot nieuwe feiten, wetenswaardigheden en inzichten. Deze informatie wordt gepubliceerd bij de records in de beeldbank. Mede hierdoor vormt de beeldbank een steeds groter wordende bron voor allerlei historisch onderzoek. Dat de beeldbank wordt gevonden door derden blijkt vooral uit de verzoeken die worden gedaan voor het beschikbaar stellen van beeldmateriaal voor onderzoeken en publicaties.

Restauraties:

Dit jaar werd de restauratie van het tegeltableau 'De Oude Wolf', inv. nr. 0001667, afgerond. De museumcommissie gaat een nieuwe plaats zoeken bij het Molenmuseum om het tableau weer te tonen aan het publiek. Er wordt gedacht om het tableau een plekje te geven aan de oostkant van het entreegebouw op het 'terras'.

Aan het eind van het jaar zijn vier schilderijen uit de grote vitrine gehaald en naar restauratiebedrijf Boekel en Van de Knaap gebracht voor een volledig schoonmaak en restauratie. Als alles meezit zullen zij in de loop van 2026 weer terugkeren.

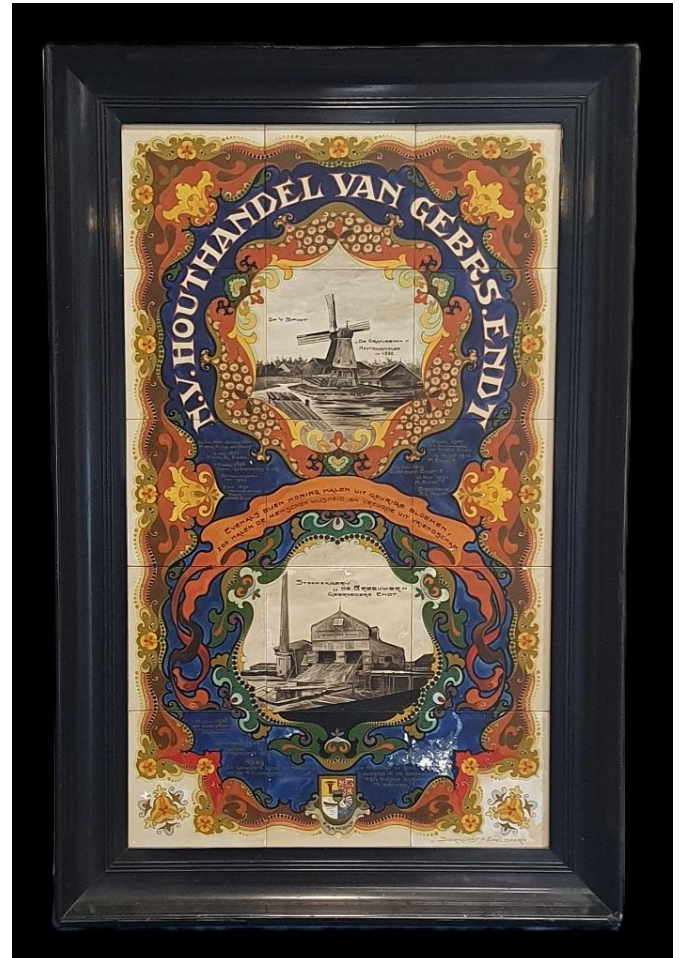

Aanwinsten:

In 2025 werd de collectie weer uitgebreid met vele schenkingen.

- Een tweetal ordners met foto's van Henk Los en een grote collectie met boeken en publicaties geschonken door de heer W. Visser.
- Een schilderijtje van H. Buschenhenke van oliemolen De Koperslager in Zandijk, schenking dhr. Rem
- 3 cliché's van papiermolen De Schoolmeester via Stichting Lettergieten
- Een foto van pelmolen Het Prinsenhof gemaakt door Kees Jak van stichting OBW
- 100 tal molen dia's gemaakt door wijlen dhr. W. van der Ven uit Oudorp
- 2 delen van het Volledig Molenboek van J.H. Harte door dhr. Hillebrand
- Een aantal aquarellen van Ger Zaagsma van onze molens
- Vier albums met ansichtkaarten en foto's van Koog aan de Zaan met molens en dorpszichten door dhr. Schaap
- Een collectie met boeken en publicaties over de Zaanstreek in het tijdsbestek 1870-1920 ook van dhr. Schaap
- In bruikleen ontvingen wij een tegeltableau van houthandel Endt in Zaandam via de erfgenamen van T. Hallingse.

Boven genoemde schenkingen zijn slechts een selectie van alles wat wij mochten ontvangen.

Tegeltableau houthandel Endt 1

Tentoonstellingen

Op 17 januari 2025 werd de jubileumtentoonstelling 'De Zaanse Molen in beweging: Heden, Verleden, Toekomst' feestelijk geopend.

Na het welkom door directeur Katelijne Prinsenbergh, gaf Jan Goedhart als voorzitter van de Raad van Toezicht een korte introductie, waarna conservator Henk Heijnen een toelichting op de tentoonstelling gaf. Wethouder erfgoed van de gemeente Zaanstad Natasja Groothuismink opende de tentoonstelling.

Jan Goedhart vertelde over Pieter Boorsma.

Natasja Groothuismink verrichtte de opening.

De tentoonstelling gaf een indruk van 100 jaar Zaanse Molen. De panelen volgden in grote lijnen de opzet van het jubileumboek. In de vitrine trof men een uitstalling van diverse zaken, waaronder jubileumboekjes, programma's en alle Windbrieven die sinds de jaren zeventig van de vorige eeuw verschenen. Die Windbrieven vormden overigens een belangrijke informatiebron voor het jubileumboek dat werd samengesteld door Ed Pielkenrood en Henk Heijnen.

De entree van de tentoonstelling werd opgesierd met een eigentijdse ereboog, compleet met afbeeldingen van Sicking een toepasselijk lied en verbeeldde danseres Feline van de Weerd op sierlijke wijze het beeld van de Faam uit. al onze molens en twee Faam beelden. Tijdens de opening zong Janine

Jubileumweekend

Op 14 maart werd het jubileumweekend in het Molenmuseum afgetrapt met de presentatie van het boek 'De Zaanse Molen in beweging: Heden, Verleden, Toekomst'. Het eerste exemplaar werd uitgereikt aan prinses Beatrix. Zij merkte daarbij op dat haar familie van oudsher belangstelling voor molens heeft en dat zij het boek met grote interesse zal lezen.

Conservator Henk Heijnen spreekt de genodigden toe, waaronder eregast prinses Beatrix. Daarnaast waren als speciale gasten ook burgemeester Jan Hamming en commissaris van de koning van Noord Holland Arthur van Dijk aanwezig. Links vooraan ons bijzondere lid en eindredacteur van de Windbrief Ed Pielkenrood die een onderscheiding kreeg. Dit alles onderstreepte eens te meer de lokale én nationale betekenis van het 100 jarige bestaan van De Zaanse Molen.

Tijdens het jubileumweekend gaven Ed Pielkenrood en Henk Heijnen als samenstellers van het jubileumboek ieder een lezing, met daarbij aandacht voor onderwerpen die niet in het boek staan. Op zondag vond er een ouderwetse veiling plaats met uiteraard molengerelateerde zaken die in geen enkele Zaanse collectie mogen ontbreken. Verschillende prachtige objecten, waarvan zich al twee exemplaren in de collectie bevonden, vonden een nieuwe eigenaar.

Het Molenmuseum

43663 mensen bezochten het Molenmuseum in 2025, een lichte stijging ten opzichte van 2024. Ook dit jaar werden twee gastenboeken volgeschreven met positieve verhalen en complimenten. Onze bezoekers zijn onder de indruk van dit kleine maar complete museum in combinatie met de prachtige omgeving. De kleinschaligheid en de individuele aandacht die men krijgt van onze betrokken vrijwilligers worden zeer gewaardeerd.

Het Molenmuseum was van 1 maart tot 1 november dagelijks geopend van 10:00-17:00 uur. In de winterperiode is de openingstijd aangepast van 11:00-16:00 uur. In de maanden januari en februari is het Een team van ruim 40 enthousiaste vrijwilligers zorgt dat het museum vrijwel het hele jaar zeven dagen per week geopend is. Dagelijks zijn daar in twee diensten twee vrijwilligers voor de balie en twee vrijwilligers als suppoost voor actief. Sommige vrijwilligers doen bij voorkeur diensten op vaste dagen in de week, terwijl anderen ervoor kiezen om openstaande diensten in te vullen. Daarbij is er iedere dag een betaalde medewerker als dagcoördinator aanwezig, verantwoordelijk voor het open en sluiten en de dagelijks gang van zaken in het museum. Dat zijn één van onze vier collega's met een oproepcontract, onze collega Ondersteuning Organisatie of de beheerder.

De voormalige kantoorruimte boven in het voorgebouw, omgedoopt tot 'Op Zolder', is een multifunctionele gebruikruimte geworden waar vrijwilligers en kunnen werken en bijeenkomen voor vergaderingen en andere activiteiten; of om gewoon even te ontspannen of te lunchen. In deze ruimte worden ook de jaarlijkse bhv-trainingen gegeven. De drie adviescommissies van de vereniging gebruiken 'Op Zolder' als vaste vergaderruimte. Ook externe partijen kunnen de ruimte reserveren voor bijeenkomsten, de ruimte biedt ruimte aan 12 personen. Iedere zaterdagmiddag is de ruimte gereserveerd voor de heren van De Sociëteit van het Huis met de Houten Brug.

In samenwerking met een lokale veehouder worden de percelen rondom het museum, die eigendom zijn van de vereniging, beheerd. Het land wordt begraasd door koeien en schapen van de boer. Ook zorgt de boer voor het bijhouden van het land, het riet en de sloten om en door het land. Om de waterhuishouding van de percelen te kunnen reguleren zijn twee pompen nodig. Voor de stroomvoorziening van de pompen is in 2025 geheel nieuwe bekabeling aangelegd.

De gehele toegangspoort is in 2025 vervangen door de onderhoudsploeg van molen Het Jonge Schaap.

In 2025 is een begin gemaakt met onderzoek naar mogelijkheden voor optimalisering van de klimaathuishouding in het Molenmuseum. Ook in de toekomst willen we zorgen voor een omgeving waar de collectie goed geconserveerd wordt en het hele jaar prettig is om te verblijven voor onze bezoekers, vrijwilligers en medewerkers.

2.7 Verslag Technische Advies Commissie (TAC)

Door Matthijs Ero en Fulco Rol

Inleiding

Ondanks dat de vereniging het in 2025 soms zwaar had te voorduren en was omgeven met negativiteit, stonden de molens meer dan eens in de belangstelling. Zo belichtte De Windbrief niet alleen al onze molens, maar liet ook de mensen erachter aan het woord. Op al onze molens vonden jubileumactiviteiten plaats. Ook daarvan werd in woord en beeld via ons periodiek verslag gedaan.

Het grote draagvlak voor onze molens kwam ook tot uitdrukking tijdens crowdfundingactie voor de restauratie van Het Pink. Rotaryclub De Zaan-Zaandijk deed een eerste flinke duit van € 3.500,- in het zakje, maar een paar weken later verraste basisschool De Piramide iedereen met de opbrengst van € 12.313,- opgehaald doormiddel van een sponsorloop.

Doordat een lid van de vereniging geld beschikbaar stelde, kon ook een ander plan ook ineens vlot getrokken worden. De wens om nabij het Molenmuseum een weidemolen te herbouwen leefde al langer. Dit kwam door de gift in een stroomversnelling. In samenwerking met de opleiding Technicus Hout & Restauratie zal komende jaren een weidemolen herrijzen, geheel naar de opmeting van een originele weidemolen in Zaandijk van Anton Sipman uit 1948. Dergelijke initiatieven en acties zijn tekenen van grote betrokkenheid.

In het kader van het jubileum bezocht op 14 maart prinses Beatrix het Molenmuseum. In tegenstelling tot andere bezoeken van de beschermvrouwe van De Hollandsche Molen, stonden de molens in de Zaanstreek die dag niet vrolijk te draaien. Geheel in lijn met de traditie stonden alle molens in vreugdestand met het wienenkruis gericht op het Molenmuseum, de zeilen om het hekwerk geslagen. Keurig in gelid. Net als bij eerdere koninklijke bezoeken, waarvan op de beeldbank foto's te vinden zijn, werden enkele molens eenvoudig mooigezet. Als voorbeeld diende een foto uit 1899 van De Koperslager (toen koningin Wilhelmina en koningin-moeder Emma de molen passeerde) en een kiek van Het Jonge Schaap uit 1908 tijdens een bezoek van koningin Wilhelmina en prins Hendrik. Nu werden De Bonte Hen en Het Jonge Schaap op deze wijze mooi gezet. Gecombineerd met de andere molens in vreugdestand en het gebruik van de driekleur maakte het niet alleen stijlvol maar vooral mooi en traditioneel Zaa ns.

Molens in vreugdestand gericht op het Molenmuseum, terwijl de koninklijke stoet juist De Os passeert

Zorgelijk zijn de enkele incidenten waarbij enkele molenaars/vrijwilligers gewond raakte. Werd in 2024 iemand grepen door de draaiende wentelas bij De Bonte Hen, dit jaar ging het mis op Het Jonge Schaap. Dit vormde de aanleiding voor de directeur-bestuurder om een Werkgroep Veiligheid in te stellen om aanvankelijk de veiligheid op de houtzagers te vergroten, maar ook breder te kijken naar de veiligheidsontwikkelingen van de laatste jaren. Aanbevelingen daaromtrent worden in 2026 verwacht.

Samenstelling

De Technische Advies Commissie bestond dit jaar uit:

- Fulco Rol
- Jan Lange
- Peter Hoveling
- Henk Kroes
- Jan Doodeman
- Martin Schaap
- Sjors van Leeuwen
- Jan ter Wisscha (secretaris)
- Matthijs Ero (voorzitter)

Helaas lukte het Jan Doodeman niet meer alle vergaderingen bij te wonen. In 2025 is ingezet op het zoeken naar nieuwe leden voor de commissie. Eind dit jaar werd duidelijk dat Kenzy Nieuwhof zich aan de commissie wil verbinden. Daarnaast zijn er met nog twee potentiële leden gesprekken gevoerd.

De Molens

Op volgorde van verwerving door De Zaansche Molen volgen hier de gebeurtenissen per molen over 2025:

Het Pink

Bij deze molen zijn stappen gemaakt om de geplande restauratie te verwezenlijken. Eind 2024 kende de provincie Noord-Holland ruim 4 ton subsidie toe. Het fonds Edwin Bouw was al eerder betrokken, in 2025 volgde alsnog verschillende Zaanse fondsen met een financiële toezegging. Mede na de eerdere genoemde succesvolle crowdfundingacties, kwam de gehele financiering in beeld.

Gezien de omvang van het werk, en de wens het zoveel als mogelijk met Zaanse bedrijven uit te voeren, ontstond het idee voor een aanneem-combinatie. Bedrijven met wie we al jaren samenwerken zette we bij elkaar om te bezien of samenwerking mogelijk was. Tussen Nieuwenhuijs & Peetoom en Molenmakerij Saendijck ontstond er vertrouwen; zij zouden in beeld zijn het werk in gezamenlijkheid te realiseren. Na het afsluiten van een bouwteamovereenkomst werden de eerste begrotingen opgesteld. Uiteindelijk bleken de restauratiekosten binnen de door De Zaansche Molen geraamde kosten te passen waarna in november de opdrachten aan Nieuwenhuijs & Peetoom B.V. en Windmolenmakerij Saendijck B.V. werden verstrekt.

Na jaren van voorbereiding kan nu eindelijk het werk ingepland worden. Het zal niemand verbazen dat we erg uitkijken naar de start van de restauratie in 2026.

Op de molen zelf heeft in afwachting van de restauratie niets bijzonders plaatsgevonden. De molenaars André Koopal, Christiaan Smit en Peter Bank zijn heel trouw om de Koogse oliemolen elke week te laten draaien. Daarbij zijn vaak 3 jonge molenaars op de molen actief. In eigen beheer werd de oosterschuur verder opgeruimd zodat het restauratiewerk daaraan kan aanvangen zodra de gelegenheid zich voordoet.

De luilakviering was ook dit jaar een succes. Zo'n 160 bezoekers kwamen die avond (en nacht) op de molen af. De senioren-modelbouwclub repareerde de spin die op één van de uiteinde van de molenschuren thuishoort. De jeugdmodelbouw vond, zolang de 'r' in de maand zit, plaats op de vrijdagavonden in de noorderschuur.

Bewoners van de Lagedijk in Zaandijk waren zo vriendelijk aan De Zaansche Molen te denken bij het opruimen van enkele honderden gele klinkers. Deze zullen we in de restauratie bij de oosterschuur gaan verwerken.

De Koker

In het team van molenaars vonden enkele veranderingen plaats. Allereerst is besloten het (hoofd)molenaarsschap over te dragen van Simon van der Meer aan Ton Leegwater. Eerder genoemde komt in de praktijk minder op de molen, maar blijft nog actief. Ton is ook al zeer lang bij De Koker betrokken en frequenter van de partij. De opvolging was vanzelfsprekend. Wanneer de molen draait is ook Gert Zwagerman vaak aanwezig. Het is leuk te vermelden dat de ploeg werd aangevuld door Wormernees Sebastian Ferguson. Een jonge molenaar die een deel van zijn opleiding op Het Jonge Schaap volgde. Met Sebastian erbij hopen we dat de molen weer net iets vaker zal draaien.

Bij de fraai gesitueerde molen kwam na horten en stoten het schilderwerk van het jaar ervoor zo goed als gereed. In het voorjaar legde de molenaars het koppel maalstenen open voor schoonmaak en onderhoud, terwijl Sebastian het pel-koppel onderhanden nam.

De Bleeke Dood

Aan meelmolen De Dood heeft dit jaar voornamelijk regulier onderhoud plaatsgevonden. Zo vond op enkele plekken bestrijding van houtworm plaats. Ook werd het fundament van de molen gemonitord op eventuele verzakkingen. De molen staat nog op zijn originele paalfundering en daarin schuilt het risico dat deze op een zeker moment toch aandacht nodig heeft. Echter laat de meting zien dat het fundament vooralsnog stabiel is.

Op 8 juli bracht een delegatie van de TAC een bezoek aan de molen waarbij deze van boven tot beneden werd geïnspecteerd. In algemene zin verkeert de molen in goede staat. Wel zijn er signalen die erop wijzen dat er in de nabije toekomst groot onderhoud aan de kap moet worden uitgevoerd. Beide voeghouten hebben de neiging om te kantelen, tevens en dat zou eigenlijk niet moeten kunnen, zijn de glasfiberstaven waarmee de steunder in het verleden werd gefixeerd, gebroken.

Ook de roeden naderen een punt waarbij vervangen niet vreemd zou zijn en mogelijk valt dit te combineren met het onderhoud aan de kap. Uit voorzorg zijn de roeden dit jaar geïnspecteerd door een professioneel bedrijf, waarbij zowel plaatdikten als laswerk geen reden tot zorg zijn.

Ook in 2025 werd de molen bewoond en bemalen door Rick Bakker. In het kader van het 100-jarig bestaan vonden in november enkele activiteiten plaats. Variërend van een avondopenstelling met borrel, een wijnproeverij, een theatervoorstelling van theatermaker Yara Hackmann voor tieners en jongvolwassenen en een yogasessie, waarbij voorzitter van de RvT Jan Goedhart zijn beste yogabroek aantrok en meedeed.

De Ooievaar

Ook dit jaar maalde de molen nagenoeg elke zaterdag. Naast het slaan van olie worden er door molenaar Matthijs Ero altijd reguliere onderhoudswerkzaamheden verricht. De molenmakers haalden in juni de roeden door. Het deel dat zich in de askop bevindt, wordt dan behandeld tegen corrosie. Alvast anticiperend op de schilderbeurt in 2026 werd het stellinghek gerepareerd. Daarbij

werd een extra tussenregel teruggebracht die de molen origineel ook had. Zo iets zat er nooit toevallig, de veiligheid wordt ermee vergroot. In de kap werden twee trek-ankers onder spanning gemonteerd om het doorzakken van de voeghouten te beletten. Vanuit een hoogwerker werd de achterbalk flink opgeknapt. We zien dat het opknappen van dergelijke forse balken een kostbare vervangingsoperatie met jaren vooruitschuift.

In april werd op de molen het jubileum van Molenmakerij Saendijck gevierd. Sinds 2014 is de werkplaats van deze firma in de molenschuur gehuisvest. Buur Duyvis/PepsiCo verleende alle medewerking bij dit geslaagde evenement. In het kader van 100 jaar Zaansche Molen werd o.a. op Molendag in mei door de molenaar en molenmaker Ron Blonk een rondleiding gegeven tot in de

molenkap. Dit werd door deelnemers 'hoog' gewaardeerd. Op Zaanse Molendag was de molen voor zover de wind dat toeliet in bedrijf met voor- en naslag waarbij op assistentie van Kenzy Nieuwhof kon worden gerekend. Op 11 oktober werd door de familie Pielkenrood een excursie naar De Ooievaar gehouden. Eén hunner voorvaderen werkte lang als olieslager op de molen en raakte daar bij een ongeval invalide. Ed Pielkenrood lichtte deze gebeurtenis op de plek des onheils aan zijn familieleden toe.

Duyvis maakte het ook mogelijk dat Molenmakerij Saendijck nabij hun werkplaats aan maar liefst vier roeden tegelijkertijd kon werken. Deze roeden voor De Poelenburg en Het Jonge Schaa p konden met alle machines en materialen bij de hand worden opgetafeld. In de vroege ochtend van 2 december werden de roeden per dekschuit (zie foto) opgehaald en later die dag bij voornoemde molens gestoken.

De Kat

Een eerste klus in 2025 waarover de molenmakerij zich ontfermde vond plaats bij De Kat. Hier werd namelijk de kraangang (de steiger aan de zuidzijde waarop de gangkraan staat) nagenoeg geheel vervangen. In het verleden waren er aan het houten dek al reparaties verricht, nu was het noodzakelijk dat geheel na te zien. Nadat de dekdelen waren verwijderd ontstond goed zicht op de onderliggende constructie. Tegenvaller daarbij was de bouwvallige staat van de veldmuur van het fundament van de molenschuur die nu voor de dag kwam. Oorspronkelijk stond deze fundatie in de Zaan. Ter bescherming van dat oude metselwerk werd in de jaren 90 een damwand geslagen. Dat heeft het uitspoelen van de fundering voorkomen, maar nu bleek veel metselwerk los te zitten. Gelukkig lukte het tijdig een metselaar te vinden zodat het werk uiteindelijk beperkt werd opgehouden. Aansluitend kon het werk worden afgerond en tot slot bij gunstig weer geteerd. Voor de start van het seizoen vernieuwde de molenmaker nog een buitenraamstuk, een houten ligger uit de constructie van de stelling. Tevens werd de stelling netjes uitgelijnd zodat het geheel waterpas ligt. Bij deze werkzaamheden ontstond wel goed inzicht over de staat van de gehele stelling en werd alvast nagedacht over een groter herstelplan. Voor dit doel kochten in de loop van 2025 een ruime hoeveelheid hout in dat alvast kon drogen en worden voorbereid.

In 2025 werd ook duidelijk dat de legger (maalvloer) van het noorder koppel kantstenen versleten is, malen lukt daarmee niet meer. De Zaansche Molen zal hiervoor een plan moeten opstellen om dit te voorzien. Een begrotenlijke operatie dat dus niet lopende het jaar uitgevoerd kon worden.

De huursituatie op De Kat was dit jaar een complex onderwerp dat veel media-aandacht genereerde. Daar waar vanuit De Zaansche Molen het contract aanvankelijk niet werd voortgezet, werd dit later deels teruggedraait. Ondanks alle problemen veranderde de samenstelling van het team op de molen niet. Deze bestond naast Robbert en Piet Kempenaar uit Job de Groen, Mats Faber, Joop Broodbakker en Paul Buurmans. Verder staan hen een zeer trouw team van kassa- en winkelmedewerkers terzijde voor een vriendelijke afhandeling van de bezoekersstroom

Het Prinsenhof

In het verleden stonden er ruim 120 molens waarmee gerst of rijst werd gepeld, zij vormden een belangrijke bedrijfstak in de dagelijkse voedselvoorziening. Van deze molens bleef enkel Het Prinsenhof over waardoor de molen uniek in zijn soort is. Tevens, doordat er in het verleden uitermate behoudend met de molen is omgegaan, herbergt deze grote monumentale waarde. Ook de vrije ligging in het veld en het oeroude toegangspad naar de molen maken Het Prinsenhof tot één van onze fraaiste bezittingen. Het Prinsenhof verkeert in een goede staat van onderhoud, dat werd ook geconstateerd bij een bezoek van de TAC op 8 juli. Wel moet op korte termijn de middelbalk worden vervangen, een zoektocht voor een kromme eik is inmiddels gestart. Ook werd geconstateerd dat de stelling onderhoud nodig heeft, hiervoor werd hout besteld. De verwijderde roeden van De Schoolmeester zijn naar Het Prinsenhof gebracht met de bedoeling om deze te monteren als dragers voor de beunen. Verantwoordelijk molenaar van Het Prinsenhof is Rick Bakker,

hij wordt geholpen door o.a. Bart Nieuwenhuijs, Gerrit Gelderman, Gerrit Volkers en Bert Smit. Gezamenlijk droegen zij de zorg voor de molen en het erf.

De viering van het 100-jarig bestaan van De Zaanse Molen vond op Het Prinsenhof plaats in april.

Door de maalploeg was o.a. een schilderijenexpositie georganiseerd met foto's en schilderijen van de gebroeders Kees en Ko Jak. Gedurende de maand droeg de molen op de binnenroed twee zeilen bewerkt door graffitikunstenaar Peter Meijn. Op vrijdag 11 april was er van 20.00 tot 22.00 uur livemuziek met de Zaanse band Noordersluis, daarbij werd de hele nacht gedraaid. Beide weekenddagen was de molen geopend voor bezoek, naast gedegen rondleidingen kon er gort worden geproefd.

De Gekroonde Poelenburg

Bij onze paltrok houtzaagmolen De Poelenburg stond een belangrijk deel van het jaar in het teken van

schilderwerkzaamheden. Door leden uit de maalploeg van Het Jonge Schaa en uit de eigen gelederen werd het interieur van de hut opnieuw geschilderd. Na de zomervakantie begon meester-schilder Bert Bommerson met het schilderen van het exterieur van de molen, een kolossale klus, waarbij het weer zich niet altijd van zijn beste kant liet zien. Niettemin is de molen inmiddels weer om door een ringetje te halen en kan hij er in ieder geval weer een jaar of vijf tegenaan. Voor de achterbalk maakt Kenzy Nieuwhof een nieuw ontwerp voor de belettering gebaseerd op historisch beeldmateriaal uit ons archief. Voorafgaand aan de schilderbeurt heeft timmerman Remco Jonker een flink aantal delen van de kapbekleding vervangen, deze delen

waren in 1983 aangebracht. Tijdens één van de maaldagen brak de tandheugel van één van de zaagsleden, dit werd hersteld door smederij Kaaijk. Een andere grote klus vond plaats op dinsdag 2 december. Op deze dag stak molenmakerij Saendijck twee nieuwe roeden. Aan het vervangen van de roeden, die slechts 10 jaar oud waren, gaat een verhaal vooraf.

In 2015 kreeg De Poelenburg twee nieuwe roeden gestoken ter vervanging van twee Beudeker roeden die in 1963 waren gestoken na de verplaatsing van de molen. De aanleiding om de roeden te vervangen betrof de breuk van de Beudeker roed van De Schoolmeester in 2014. Hierna werden de resterende roeden van dit type uit veiligheid gecontroleerd op mankementen. Dit resulteerde in een advies om de roeden preventief te vervangen, hetgeen geschiedde. De nieuwe roeden werden gemaakt door de firma Vaags uit Aalten volgens een nieuwe richtlijn, geïntroduceerd in december 2011 door Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De nieuwe richtlijn had als doel de levensduur van de roeden te verlengen d.m.v. andere materiaalkeuzes en verbeteringen aan het laswerk. Eerder hadden ook De Kat en De Schoolmeester roeden gekregen volgens deze richtlijn. Groot was de schrik toen op woensdag 27 september 2023 tijdens het verwisselen van de zeilen bij De Kat een forse scheur werd ontdekt in het plaatwerk van de buitenroed. De molen werd direct stilgezet en nog dezelfde dag werd contact gezocht met de roedenmaker om de oorzaak te achterhalen. Een nieuwe roed moet in principe 40 á 50 jaar mee kunnen gaan. Uit het onderzoek kwam naar voren dat de voorgeschreven plaatdikte van de roeden te dun was en dat de scheur was veroorzaakt door metaalmoeheid. Door het volgen van de richtlijn trof de roedenmaker geen blaam, de RCE nam de schuld voor haar rekening en vergoedde de schade. Zodoende kreeg De Kat in april 2024 twee nieuwe roeden, tegelijkertijd werden alle voorbereidingen getroffen voor het vervangen van de roeden van zowel De Poelenburg alsmede De Schoolmeester. Dit resulteerde in het steken van twee nieuwe roeden op 2 december.

Eerste zager Rick Struik kan zich gelukkig prijzen met een grote en vaste maalploeg, de molen is met grote regelmaat draaiend dan wel zagend te zien. Maalploeglid Bob Vink werd vanwege zijn vele verdiensten op de jaarvergadering benoemd tot lid van verdienste. Daarnaast stond de molen in juni 'mooi' vanwege het 50-jarig huwelijk van Bob en zijn vrouw Nel.

In maart stond De Poelenburg figuurlijk in de schijnwerpers voor de jubileumviering. Struik en zijn mannen hadden sfeervolle zwart-wit foto's van zichzelf laten maken die aan het hek buiten de molen waren opgehangen. De foto's verschenen ook in de vorm van een korte publicatie. Voorts had men op 22 maart een open dag georganiseerd waarbij bezoekers een rondleiding door de hele molen krijgen, waar deze normaliter niet is geopend voor bezoek.

De Huisman

Sinds 2011 is De Huisman, na een zeer ingrijpende restauratie, geopend voor het grote publiek. In het pakhuis bevindt zich een winkel voor de verkoop van souvenirs, daarbij wordt getracht om zo veel mogelijk producten te verkopen die een verband hebben met onze vereniging en de molens. Sinds dit jaar is het assortiment uitgebreid met diverse soorten meel. Nog interessanter is het gegeven dat er dit jaar in eigen beheer kaneel is gemalen die geschikt is voor consumptie. Daarmee doet de molen weer dienst waarvoor hij in het verleden was ingericht. Er werd 40 kilo gemalen, daarvan werd een deel verkocht in de winkel en een ander deel weggezet bij derden. Ook kwam er een nieuwe puzzel in omloop, ontworpen door maalploeglid Auke Herrema. Jacintha Mandjes verzorgt al voor vele jaren het reilen en zeilen van de winkel.

Daarmee doet de molen weer dienst waarvoor hij in het verleden was ingericht. Er werd 40 kilo gemalen, daarvan werd een deel verkocht in de winkel en een ander deel weggezet bij derden. Ook kwam er een nieuwe puzzel in omloop, ontworpen door maalploeglid Auke Herrema. Jacintha Mandjes verzorgt al voor vele jaren het reilen en zeilen van de winkel.

Gedurende het voorseizoen lukte het molenaar Bjorn Jannink om wat klein onderhoud te plegen. Zo werden de vangstok en enige windborden gerepareerd en geschilderd. Ook voerde hij wat teerwerk uit aan de gevels en de steigers. Spijtig voor De Zaansche Molen was het baan-aanbod van restauratietimmerbedrijf Peetoom & Nieuwenhuijs aan Jannink, voor hem was dit een 'offer you can't refuse'. Niettemin heeft Bjorn aangegeven dat hij De Huisman niet verlaat en aanblijft als verantwoordelijk molenaar, iets waarvoor we hem dankbaar zijn.

Groot was de schrik toen op 20 augustus een stuk ijzer uit één van de roeden viel. Met alle roedenperikelen die toch al speelden kwam dit slecht uit. Er werd besloten om de molen stil te zetten in afwachting van inspectie. Uit die inspectie (zie foto) bleek dat zich in 2010 tijdens het stralen van de roed, tijdens de voorbereidingen voor het coaten, zich op bepaalde plaatsen in de roed straalgrit had opgehoopt dat was meegecoat. Dit liet uiteindelijk na vele jaren tijdens het draaien los. Gelukkig werden er bij de inspectie geen andere mankementen aangetroffen, waardoor de molen weer gewoon kan gaan.

Voor de viering van het jubileum pakte de maalploeg behoorlijk uit, de activiteiten vonden plaats in oktober. Zo werden o.a. een prijsvraag georganiseerd en een fotografiewedstrijd. Een bijzonder aardige geste was het feit dat mensen hun lege mosterdpot om niet konden laten vullen. De kleine bezoekers mochten meedoen aan een kleurwedstrijd en als laatste werd een avondopenstelling georganiseerd waarbij bezoekers werden rondgeleid op de plaatsen in de molen waar normaliter enkel en alleen de molenaar komt.

De Zoeker

Op 18 en 19 januari vond hier de aftrap van de jubileumactiviteiten op de molens plaats. De windhoos die De Zoeker in 1925 trof was de directe aanleiding voor de oprichting van De Zaansche Molen. Een vanzelfsprekender locatie voor de start van de activiteiten dan bij De Zoeker was niet denkbaar.

Los dat molenaar Ruud Nieuwhof extreem veel met de molen draait, doet hij er ook graag veel onderhoud aan. Dat is natuurlijk een zegen voor de vereniging. Dit jaar stond het hoger gelegen schilderwerk van de molen op de planning. De Zaansche Molen huurde via de molenmaker een hoogwerker zodat Ruud weken

achtereen vanuit het bakje de molen te lijf kon. Wanneer er werkzaamheden op hoogte plaatsvinden, is het de kunst dit zoveel als mogelijk met ander werk te combineren. Zo hakte de molenmakers een stuk van de azobé middelbalk uit op die plek waar deze rot bleek. Allemaal oppervlakkige aantasting dat nu door Ruud goed kon worden behandeld. De bouten van de schoren werden vervangen door gesmede exemplaren dat het historische uiterlijk van de molen ten goede komt. Tegelijkertijd zijn ook enkele stroppen teruggebracht om de verbinding tussen de schoren en de middelbalk te verbeteren.

De molenmakers haalden de binnenroed van De Zoeker door. Dit betreft het behandelen van het gedeelte van de roed dat zich in de askop bevindt. De buitenroed hoefde nog niet, deze zit pas een paar jaar nieuw in de molen.

De zoon van Ruud, Kenzy Nieuwhof, blijkt iemand te zijn met een oog voor originele kleurstellingen en terugbrengen van historische details. Na onderzoek bleek dat de vangstok van De Zoeker pas enkele decennia zijn groene uiterlijk had, maar daarvoor altijd van een gewimpeld rood-wit-blauw was voorzien. Kenzy schilderde deze exact terug op de stok; ook aan de askop en de baard werden enkele details bijgesteld die de authenticiteit vergroten. Het moge duidelijk zijn dat gaande de zomer De Zoeker er weer prachtig uitzag.

In het najaar werd de stamper aan de kant van het voorslag weer in bedrijf gesteld. Sinds mensenheugenis was deze stamper buitengebruik en werden alleen de stampers van het naslag benut. Daar de onderdelen op zich in goede toestand bleken, werd geprobeerd deze stampers nu ook weer in bedrijf te stellen, hetgeen succesvol verliep.

De Bonte Hen

Waar terecht veel aandacht werd besteed aan het 100-jarig bestaan van De Zaansche Molen, zou men bijna vergeten dat op 20 december 1975 De Bonte Hen voor het eerst gaandeweg de restauratie draaide, exact 50 jaar geleden. Daarmee gaan beide jubilea hand in hand. Het lichten van de vang was in 1975 het hoogtepunt en tevens de afsluiting van het 50-jarig jubileum van de vereniging. In het kader van het huidige jubileum werd door molenaar Jippe Kreuning en ploeg getracht om alle nog in leven zijnde betrokkenen bij de bouw uit te nodigen op de molen voor een gezellig samenzijn. Daarnaast werd op donderdag 11 december door de vicepresident van Bunge, David Vandermeersch, de nieuwe permanente tentoonstelling geopend. Met deze tentoonstelling krijgt de bezoeker een interessante kijk op alle aspecten bij de verwerking van oliehoudende zaden in het verleden en in het heden. Bunge is sinds 2018 eigenaar van de firma die van oudsher bekend was als Loders-Croklaan. De oorsprong van dit bedrijf gaat terug naar 1843 wanneer Theunis Crok de Wormerveerse oliemolen De Engel kocht en voor eigen rekening een handel in olie begon. In 1846 kocht Crok ook De Bonte Hen, zij hielden de molen tot 1927 in eigendom. Hierdoor bestaat er een historische band tussen De Bonte Hen en de firma Bunge.

Oliemolen De Wachter in 1887-1889 (collectie VZM 0013061)

Voor het 50-jarig bestaan van de molen werd deze in december voor een tweede maal 'mooi' gezet, waarbij een 130 jaar oude foto van oliemolen De Wachter, eveneens eigendom van de firma Crok, als voorbeeld diende.

In het kader van het jubileumprogramma van De Zaansche Molen werden op 6 december enkele rondleidingen gegeven waarbij de bezoeker de diepte in werd meegenomen over de bedrijfsvoering van oliemolens.

Op 13 december verzorgde de bekende Zaanse band 'de Kift' een tweetal onvergetelijke optredens in de molen, bezoekers konden d.m.v. loting de concerten bijwonen. Op 20 december werden de festiviteiten afgesloten met een kerstviering voor de vrijwilligers van de molen.

Gedurende het seizoen was de molen waar mogelijk geopend en konden de bezoekers aanschouwen hoe de verwerking van oliezaden in het verleden gebeurde. Door de maalploeg werden diverse kleine onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Deze ploeg bestond naast molenaar Jippe uit Martin Bus, Sjors van Leeuwen, Abel Blom, Fulco Rol, Chris Smit en nog enkele anderen. Om aan alle wettelijke eisen te voldoen werd een nieuwe gebruiksvergunning aangevraagd voor het maximaal aanwezige aantal bezoekers.

De Schoolmeester

Papiermolen De Schoolmeester aan het Guispad is in principe dagelijks in bedrijf en let wel, dat al vanaf de bouw in 1692. Alleen al vanwege dat feit zou de molen eigenlijk een plaatsje verdienen op de UNESCO Werelderfgoedlijst. Sinds 1877 wordt er voornamelijk Zaanse Borden geproduceerd, een stevige papiersoort, ontwikkeld door De Jong, de toenmalige eigenaren van De Schoolmeester. Van oudsher werd er enkel wit, blauw, bruin en grijs bord geproduceerd. Tegenwoordig is het assortiment wat uitgebreider en is het papier in vele kleuren verkrijgbaar. Afnemers zijn vooral kunstenaars, papierhandelaren en boekbinders. De Schoolmeester verkeert in een uitstekende staat van onderhoud, dat is mede te danken aan molenaar Ron Butterman, die naast het maken van papier, een veelheid aan onderhoudswerk voor zijn rekening neemt. Ron Butterman wordt daarbij stevast geholpen door zijn vader, voorts zijn daar op gezette dagen de helpende handen van o.a. vrijwilligers Gerrit Luyting, Joop Klein en Cor Mooij.

De molenaar heeft dit jaar zelf de halssteen van de bovenas opgehakt, ook werd het bovenbonkelaar opnieuw afgehangen. Verder werd een verzakte penant van het werkhuis opgegraven, waarna de paalkoppen zijn afgezaagd en de penant weer opnieuw is opgemetseld. Ook werd er schilder- en teerwerk aan de zuidgevels van de molen verricht.

Op maandag 15 december werden bij De Schoolmeester twee nieuwe roeden gestoken door Nieuwenhuijs & Peetoom. De reden hiervoor wordt bij het hoofdstuk over De Gekroonde Poelenburg uit de doeken gedaan. Het steken van de roeden geschiedde dit keer met een torenkraan vanaf de weg. Binnen enkele uren was de klus geklaard en op vrijdag draaide de molen weer als vanouds. De 'oude'

roeden van De Schoolmeester zullen op termijn worden gebruikt als liggers voor de beunen bij Het Prinsenhof. Op dezelfde dag dat de roeden werden gestoken werd ook een nieuwe hijsbalk in de gevel van de voddenschuur geplaatst. Deze hijsbalk werd gemaakt uit de recent vervangen oude staartbalk van verfmolen De Kat, en dan van het nog goede uiteinde uiteraard. Hergebruik van materiaal is bij molens al zo oud zij bestaan en komt de duurzaamheid ten goede.

Net als bij De Bonte Hen vielen er bij De Schoolmeester ook twee jubilea samen, naast het eeuwfeest van De Zaansche Molen, betrof dit het 333-jarig bestaan van de molen zelf. De viering vond plaats op 20 september, op die dag begon De Schoolmeester in 1692 te malen. Door de molenaars werd een spant met '333' aan het hek op de platting bevestigd.

Voor het verenigingsjubileum, dat bij De Schoolmeester in september werd gevierd, was er een expositie georganiseerd met het werk van tien lokale kunstenaars aangesloten bij kunstenaarsplatform Tengel, met de titel 'Zaansch Bord voor je kop!' Alle getoonde werken hadden een directe relatie met de molen, de streek en het papier. De overige activiteiten waren geconcentreerd in het weekend van 20 op 21 september. Daarbij was gezorgd voor een gevarieerd en creatief programma dat bestond uit diverse workshops. Hierbij konden bezoekers o.a. zelf een boekje binden, een doosje vouwen waarin een speciaal hiervoor ontwikkelde leporello paste (zie foto) en zich verdiepen in de kunst van blauwdrukken. Voor kinderen was er een speurtocht in de molen uitgezet, na afloop konden zij als beloning een eigen molentje maken. Op gezette tijden voer er een pendel tussen De Schoolmeester en De Jonge Dirk. Voor alle bezoekers stonden koffie, thee en een versnapering klaar.

Het Jonge Schaa p

Aan Het Jonge Schaa p vond aan het begin van het jaar enig onderhoud plaats aan de winderijen. De molen is inmiddels ruim 18 oud en wordt dagelijks intensief gebruikt. Hetgeen leidt tot slijtage en daarmee gepaard gaand onderhoud. Gelukkig kan molenaar Tim Doeves een beroep doen op een grote schare aan vrijwilligers, hierdoor kunnen veel onderhoudswerkzaamheden in eigen beheer worden uitgevoerd. Zo werd dit jaar de molen keurig in de teer gezet en werd een deel van de zaagvloer vervangen. Ook hebben leden uit de maalploeg geholpen bij het schilderen van de hut van De Gekroonde Poelenburg en maakte men een nieuw toegangshek bij het Molenmuseum.

Op dinsdag 2 december 2025 stak molenmakerij Saendijck, tegelijkertijd met De Poelenburg, twee nieuwe roeden. De oude roeden waren op 27 februari 2007 gestoken tijdens de bouw van de molen. De

reden om beide roeden te vervangen had in dit geval niets te maken met de vernieuwde richtlijn van de RCE. In 2022 was ontdekt dat het laswerk van beide roeden niet zorgvuldig was uitgevoerd, de roeden zijn toen gestreken en provisorisch hersteld. Uit voorzorg heeft de TAC besloten om de roeden binnen een periode van vijf jaar toch te vervangen. Het Jonge Schaa p is één van de meest

draaiende molens van Nederland, bovendien bevindt zich altijd publiek veel rondom de molen. Het is dan ook zeer belangrijk om alle risico's met betrekking tot veiligheid tot een minimum te beperken. Minder leuk waren twee ongevallen die dit jaar plaats vonden. Op 28 juli raakte één van de molenaars met zijn hand bekneld tussen het pollenstuk van de zaagslee en het zaagraam. Het ongeluk gebeurde in een moment van onoplettendheid. Het slachtoffer werd afgevoerd naar het ziekenhuis en is daar de dezelfde dag nog geopereerd aan een verbrijzelde hand. Aansluitend vond een bezoek van de Arbeidsinspectie plaats waarna de WMC werd opgedragen een onderzoek naar het ongeval in te stellen en te zorgen voor verbeteringen. Het onderzoek werd uitgevoerd door een externe partij. Alle conclusies en aanbevelingen die hieruit voortkwamen zijn geïmplementeerd op de werkvloer. Een maand later vond een tweede incident plaats met één van de vrijwilligers. De desbetreffende persoon raakte onwel en belandde in het water. Door daadkrachtig optreden van zijn collega's kon erger worden voorkomen. Parallel aan deze ongevallen werd een werkgroep opgericht om tot een verbetering te komen van de werkwijze die wij al jaren toepassen op onze molens. Daarbij komen ook moeilijke vraagstukken om de hoek kijken met betrekking tot de leeftijd van vrijwilligers en vakbekwaamheid.

Tijdens het bezoek van prinses Beatrix aan het Molenmuseum stond de molen 'mooi', net als bij De Bonte Hen bewees het beeldarchief van de vereniging haar diensten.

In augustus vonden de activiteiten voor het jubileum plaats. Naast muziek, eten en drinken, werd een programma gedraaid gericht op de jeugd. Kinderen konden zich vermaken met allerlei oud-Hollandse spellen, knutselen en timmeren, zich verkleden als molenaar, een vogelhuisje maken en zelf meel malen. Alles bij elkaar een zeer geslaagd evenement.

Houtzaagmolen Het Jonge Schaap 28 april 1908 (collectie VZM 0036898)

De Jonge Dirk

Het onderhoud aan De Jonge Dirk bestond dit jaar vooral uit schilderwerk. Net als vijf jaar geleden vonden wij in het lokale schildersbedrijf Sol een uitstekende partner om het werk uit te voeren. Zij zijn bekend met de moeilijke ligging van de molen en hebben de middelen om hem te bereiken. Het eindresultaat mag gezien worden, de molen is weer om door een ringetje te halen. Als ondersteuning in de kosten werd een subsidie bij de gemeente aangevraagd en verkregen. Voorafgaand aan het schilderen werd er nog enig onderhoudswerk verricht door de molenmaker aan de kap en één van de voeghouten. De firma Sol pleegde nog wat timmerwerk aan deuren en ramen én maakte een nieuw naambord. In het vroege voorjaar, voor het broedseizoen, zijn alle landjes rondom de molen door een loonmaaier afgemaaid. Daarmee wordt voorkomen dat bomen en struiken de overhand krijgen in de omgeving. Op 8 juli bracht een delegatie van de TAC een bezoek aan de molen, daarbij kon

alleen maar worden geconstateerd dat deze zich in een uitstekende staat van onderhoud bevindt. De afgelopen jaren is zeer veel geïnvesteerd in het molentje en dat is te zien. Ook de maalploeg onder leiding van Bart Stuurman heeft hier mede aandeel in, zo maakte Stuurman een houder voor de vlaggenstok op de molenkap.

De jubileumviering op De Jonge Dirk vond plaats in het weekend van 20 op 21 september, tegelijkertijd met De Schoolmeester. Vanaf De Schoolmeester voer een pendel naar De Jonge Dirk. Eén van de activiteiten bij De Jonge Dirk was de droneshow 'Door het oog van de molen', waarbij bezoekers met VR-brillen en koptelefoons een bijzondere muziektheatervoorstelling kregen voorgeschoteld.

De Zwaan

Landmolen De Zwaan is onlosmakelijk verbonden met De Jonge Dirk. Het molentje valt onder de hoede van de maalploeg van De Jonge Dirk en wordt door hen waar mogelijk onderhouden en tegelijkertijd 'losgegooid'. Ook De Zwaan vierde dit jaar een jubileum en wel dat het molentje vijftig jaar geleden door molenliefhebbers Arie Butterman en Jo Vooren bij De Jonge Dirk werd geplaatst. Eerder stond De Zwaan (toen nog naamloos) op één van de weilanden in de buurt van oliemolen Het Pink. In 1948 werd het door Tuinvereniging 't Pink aan De Zaanse Molen geschonken als een museumstuk. De molen kreeg een plek in het grasveld ten westen van Het Pink. Toen de molen tijdens een storm in 1974 werd beschadigd kregen Vooren en Butterman toestemming om de molen weg te halen en bij De Jonge Dirk te plaatsen. Maalploeglid Henk Kroes heeft dit jaar de ondertoren opgeknapt en alle rottigheid verwijderd. De firma Sol nam het schilderwerk op zich.

Overige molens in de streek

Hoewel het niet direct onze vereniging betreft, wordt er altijd even ingegaan op de toestand van de overige molens en kleinere molentjes in de Zaanstreek.

Hoewel de biotoopsituatie bij De Held Jozua nog immer nijpend is en er ook wat oprukkend groen betreft geen ambities lijken om de windvang te verbeteren, worden er nog wel activiteiten op de molen ontplooit. Een paar molenaars houden indien mogelijk de molen aan de praat en doen allerlei voorkomende werkzaamheden. Dit is de beste manier een molen als deze toch in conditie te houden. Hoewel vaker over een overdracht van De Held Jozua aan De Zaanse Molen is gesproken, is het daar in 2025 nog niet van gekomen.

Aan de voormalige oliemolen De Os is veel onderhoud verricht. De zuidgevel van de molenshuur, die waarschijnlijk van de bouw dateert, werd dit jaar zorgvuldig gerestaureerd. Met al geteerd, voorberekt nieuw hout, repareerde men de oude geveldelen zodat het geteerde karakteristieke uiterlijk behouden bleef. De strijk balk direct achter het gevelhout was zwaar aangetast. Hier werd een aanzienlijk stuk balk vervangen. Tevens werd een origineel kozijn weer in ere hersteld. De wekenlange operatie werd uiteindelijk afgesloten met een fikse teerbeurt die de eigenaar eigenhandig aanbracht. Een loodgieter repareerde de dakrand van de platting tussen molen en pakhuis. Tevens werden alle kistramen dit jaar geschilderd waardoor het geheel een verzorgde indruk maakt.

De Twiskemolen in Landsmeer van Recreatieschap Twiske-Waterland en De Neckermolen, De Woudaap en de Amerikaanse roosmolen De Hercules van waterschap HHNK worden goed onderhouden. De Twiskemolen maalt actief en is dan ook veel draaiende te aanschouwen. In Busch en Dam wordt nog gewerkt aan de herbouw van De Waterdief. Dit gaat traag doch gestaag. Dit jaar werd gestart met het aanbrengen van riet op het achtkante molenlijf.

Hennepklopper De Paauw in Nauerna wordt door Stichting Zaanse Pakhuizen voorbeeldig onderhouden. De molenaars draaien veel. Eén van de vrijwilliger had in het Noord-Hollands Dagblad een column gelezen van Wouter Klootwijk waarin hij blij gaf van zijn liefde voor de slijtvaste canvas boodschappentas. Dat liet men zich in Nauerna geen tweede keer zeggen: van zelfgewoven doek werd onmiddellijk een tas in elkaar gezet en ging een uitnodiging naar Klootwijk. Deze ging graag op de uitnodiging in, liet zich uitgebreid informeren over de grondstoffen en toog huiswaarde met een

boodschappentas van door De Paauw geklopte hennepvezel. Dit is natuurlijk één van de vele toepassingen die met hennep kan worden gemaakt.

De molens De Hadel en De Windhond van Stichting de Zaanse Schans draaiden ook in 2025 regelmatig. De Hadel onderging een hoogst noodzakelijke schilderbeurt. Dit was in de goede handen van Schildersbedrijf Van der Werff uit Assendelft. Het onderhoud bij De Windhond raakt op achter, onder meer door lekkages van het platte dak. Het valt niet altijd mee ook het belang van kleinere molentjes onder de aandacht te houden.

Lattenpikker Het Klaverblad is werd in 2025 veel in bedrijf gesteld door molenaar Marley Kooijman. Het is fijn dat moleneigenaar Ru Pos oog heeft voor een jonge generatie molenaars die de vaardigheden op Het Klaverblad uitstekend kunnen oefenen.

Tot slot worden De Windjager in het Oostzijderveld en De Vlijt aan de Doctor Keijzerstraat in Oostzaan goed onderhouden.

Omwentelingen molens

Molen	Omwentelingen in 2025
De Koker	96.854
De Bonte Hen	577.331
De Zoeker	1.817.588
De Kat	1.369.766
De Gekroonde Poelenburg	172.466
De Huisman	980.741
De Ooievaar	203.117
De Bleeke Dood	106.244
Het Pink	119.945
De Schoolmeester	378.036
Het Prinsenhof	145.957
Het Jonge Schaap	1.054.639
De Jonge Dirk	57.876
De Zwaan (weidemolen)	3.554
Totaal	7.084.114

2.8 Redactie De Windbrief

Door Ed Pielkenrood, hoofdredacteur

Het verenigingsblad de Windbrief stond het hele jaar in het teken van het 100-jarig bestaan van De Zaanse Molen. Het jubileumboek *100 Jaar in Beweging*, met veel teksten uit oude edities van de Windbrief, gaat over het verleden én de toekomst van de vereniging. Maar wie zijn nu de vrijwilligers, bestuurders en medewerkers die het werk van hun voorgangers met hart en ziel voortzetten en daarmee de brug naar de toekomst slaan? Op deze vraag gaf de Windbrief in vier speciale jubileumedities het antwoord. Alle besturen, commissies, werkgroepen en maalploegen kwamen aan de beurt. De leden, die hierin actief zijn, vertelden waarom zij met zoveel plezier dit werk doen en hoe zij naar de toekomst kijken. Aan het einde van de volgende Zaanse Molen-eeuw zal ongetwijfeld teruggekeken worden op deze bijzondere jaargang van de Windbrief.

De redactie bestond uit:

Ed Pielkenrood (hoofdredacteur), Rick Bakker, Trudy Boom-Reuvekamp (vormgeving), Kees Jak (fotograaf), Sarah Vermoolen en Laurens Vis

2.9 Educatie

De Zaanse Molen biedt educatieve programma's aan voor leerlingen van groep 1 tot en met 8 van het basisonderwijs. Deze programma's zijn in eigen beheer ontwikkeld, waarbij de molens centraal staan. Elk programma heeft een eigen invalshoek en vindt plaats in een specifieke molen of in het Molenmuseum. Interactie vormt daarbij steeds de kern: molens worden niet alleen bekeken, maar vooral beleefd en begrepen.

Schoolgroepen worden begeleid door het educatieteam, bestaande uit circa twaalf vrijwilligers onder leiding van Resi Veenman. In 2025 heeft het team opnieuw een groot aantal schoolklassen ontvangen, afkomstig uit zowel de Zaanstreek als daarbuiten. Voor scholen uit de Zaanstreek gebeurde dit onder meer via het Cultuurmenu, maar ook scholen die hier niet bij zijn aangesloten weten de weg naar De Zaanse Molen te vinden.

Het educatieteam bestaat uit een betrokken en gemotiveerde groep vrijwilligers die actief meedenkt over de ontwikkeling van het aanbod. Een deel van het team heeft een achtergrond in het onderwijs, terwijl anderen zich vooral richten op het begeleiden van de groepen en het creëren van een gastvrije en leerzame ervaring.

Alle programma's zijn afgestemd op het niveau van de leerlingen en sluiten aan bij de geldende leerdoelen in het onderwijs. Daarnaast biedt De Zaanse Molen maatwerkprogramma's aan, waarbij wordt ingespeeld op specifieke wensen van scholen. In het afgelopen jaar zijn onder meer acht groepen van het Zaanlands Lyceum ontvangen voor een speciaal op maat ontwikkeld programma. Extra vrijwilligers zorgt ervoor dat we meer groepen kunnen ontvangen.

In 2025 is aangeboden:

- De Schoolmeester: De meester schrijft nog op papier groep 3 t/m 8
- Molenmuseum: Pluis de molenmuis groep 1 t/m 3
- De Bleeke Dood en De Huisman: Waaien en draaien groep 1 t/m 4
- De Bleeke Dood en De Huisman: Sint en het verdwenen kruid groep 1 t/m 4
- Het Jonge Schaaap: Van boom tot plank groep 5 t/m 8
- Molenmuseum en De Bonte Hen: Op je klompen nar je werk groep 5 t/m 8
- Educatie op maat: een programma dat wordt samengesteld met de school

Totaal aantal groepen: 77

Aantal leerlingen: +/- 2000

Het educatieteam bestond uit:

Aglae Malingré, Aimee Wilm, Annelies Snoek, Gerro Riepema, Joke Klinkspoor, Jurrien Beumkes, Lilyan Flens, Maurien Habich, Nora Kikkert, Ursulien van Berge, Inez Oenen, Anneke Lamberts en Resi Veenman

2.10 Promotieteam

Het doel van het promotieteam is om met een met een kraam of op andere manieren molenproducten van de vereniging onder de aandacht te brengen en op die manier leden en vrijwilligers te werven. Dit hebben we afgelopen jaar gedaan op de volgende momenten:

- 30 augustus: Jaarmarkt Zandijk met een kraam

Vanwege het 100-jarig jubileum is er bij de meeste molens aandacht geschonken aan ledenwerving

Het promotieteam bestond uit:

Peter Wiltschko en Resi Veenman met behulp vanuit vrijwilligers van de diverse molens en medewerkers.

2.11 Fondsenwerving

In 2025 heeft De Zaanse Molen de in 2024 ingezette fondsenwervende strategie verder doorontwikkeld en geconcretiseerd. In samenwerking met LVWB Fundraising is verder gewerkt aan de drie pijlers: particuliere fondsenwerving, sponsoring en fondsaanvragen. De ingezette lijn heeft geleid tot meer structuur, zichtbaarheid en eerste resultaten binnen alle onderdelen.

Particuliere fondsenwerving

Het in 2024 ontwikkelde vriendenprogramma is in 2025 verder voort gezet. Het programma “Vrienden van De Zaanse Molen” heeft een eerste groep betrokken donateurs weten te binden die, aanvullend op het lidmaatschap, een extra financiële bijdrage levert. De combinatie van een jaarlijkse bijdrage en een exclusieve tegenprestatie, zoals de vriendendag, blijkt aan te sluiten bij de behoefte van een deel van de achterban. Tegelijkertijd blijft verdere groei en bekendheid van het programma een belangrijk aandachtspunt voor de komende periode.

Sponsoring

De in 2024 ontwikkelde sponsorpropositie is in 2025 verder benut en uitgebreid. Bestaande contacten met bedrijven zijn verdiept en er is actief gezocht naar nieuwe samenwerkingen. Hierbij wordt nadrukkelijk ingezet op wederkerigheid en betrokkenheid bij de activiteiten van de vereniging. De lijn om bedrijfsleden waar passend te laten doorgroeien naar sponsorschap wordt voortgezet.

Fondsaanvragen

Voor wat betreft fondsaanvragen is in 2025 specifiek ingezet op de restauratie van Molen Het Pink. Voor dit project zijn aanvragen ingediend bij diverse subsidiegevers en fondsen. De eerste toezeggingen zijn inmiddels ontvangen, waarmee een belangrijke basis is gelegd voor de uitvoering van de restauratie. De werving wordt in 2026 voortgezet om het project financieel volledig mogelijk te maken.

Met deze ontwikkelingen is in 2025 een volgende stap gezet in het verder professionaliseren van de fondsenwerving, met als doel het duurzaam ondersteunen van het behoud en de toekomst van het Zaanse molenerfgoed.

2.12 Financiën

Het boekjaar 2025 was een bewogen jaar voor Vereniging De Zaanse Molen, wat ook zichtbaar is in de cijfers. De vereniging vierde haar 100-jarig bestaan, waarbij gedurende het jaar iedere maand een molen centraal stond. De kosten hiervan zijn deels gefinancierd uit de algemene reserve en deels uit extra fondsenwerving en sponsorgelden.

Daarnaast heeft in 2025 een Buitengewone Algemene Ledenvergadering (BALV) plaatsgevonden, waarvan de kosten extra druk hebben gelegd op het resultaat. Ook is de financiële tegemoetkoming voor de VMR van Stichting De Zaanse Schans (€ 0,30 per betalende bezoeker) in 2025 vervallen, waardoor de VMR-kosten zwaarder op het resultaat drukken dan in 2024.

In 2025 is gestart met een verbeterde verdeling en verantwoording van kosten en opbrengsten tussen de Vereniging De Zaanse Molen en Stichting Windmolen Compagnie (WMC). Het uitgangspunt hierbij is dat het eigendom en de onderhoudskosten van de molens binnen de vereniging blijven, terwijl de molens worden verhuurd aan de stichting. De exploitatiekosten worden daarmee verantwoord binnen de WMC. Daarnaast vallen de kosten die samenhangen met het ledenbestand onder de vereniging.

Balans per 31-12-2025

De totale vaste activa zijn afgenomen van € 2.827.922 naar € 2.594.049 (– € 234.000). In 2025 hebben geen grote investeringen plaatsgevonden; de afname is daarom voornamelijk het gevolg van reguliere afschrijvingen.

De voorraden zijn toegenomen van € 7.779 naar € 21.083 (+ € 13.000). Dit komt doordat er per balansdatum nog een voorraad jubileumblikken en jubileumboeken aanwezig is. De overige vorderingen zijn gedaald met € 343.000, van € 857.030 naar € 513.595. Dit wordt verklaard doordat in 2024 nog vorderingen waren opgenomen met betrekking tot de pilot en doordat de vorderingen op de WMC zijn afgenomen.

De liquide middelen zijn gestegen met € 396.000, van € 1.597.865 naar € 1.993.652. Deze toename hangt onder andere samen met vooruit ontvangen subsidies en sponsorgelden voor de restauratie van molen Het Pink, die in 2026 zal plaatsvinden.

Aan de passivazijde is het eigen vermogen afgenomen met € 368.000. Dit wordt verklaard door het negatieve resultaat over 2025 (€ 291.000) en een onttrekking van € 50.000 uit het vermogen voor de financiering van het jubileumjaar.

De voorzieningen zijn toegenomen met € 357.000, van € 1.047.612 naar € 1.405.039. Dit betreft de voorziening voor groot onderhoud aan de molens en het Molenmuseum, gebaseerd op een Meerjaren Onderhoudsbegroting (MJOB), die vanaf 2024 structureel wordt opgebouwd.

De langlopende schulden zijn nagenoeg gelijk gebleven, van € 786.179 naar € 790.439. De kortlopende schulden zijn daarentegen gedaald met € 161.000, van € 499.044 naar € 337.594. Deze daling wordt onder andere veroorzaakt door een afname van de schuldpositie ten opzichte van de WMC en lagere overige nog te betalen kosten.

Balans per 31 december 2025

(na resultaatbestemming)

	Ref.	31 december 2025		31 december 2024	
		€	€	€	€
Activa					
Vaste activa					
Materiële vaste activa					
	5				
Bedrijfsgebouwen en -terreinen		2.322.249		2.365.271	
Andere vaste bedrijfsmiddelen		271.800		462.651	
			2.594.049		2.827.922
Viottende activa					
Voorraden					
	6				
Gereed product en handelsgoederen		21.083		7.779	
			21.083		7.779
Vorderingen					
	7				
Vorderingen op handelsdebiteuren		95.984		62.853	
Overige vorderingen		368.480		593.973	
Overlopende activa		49.131		200.204	
			513.595		857.030
Liquide middelen	8		1.993.652		1.597.865
Totaal activa			5.122.379		5.290.596

Balans per 31 december 2025

(na resultaatbestemming)

	Ref.	31 december 2025		31 december 2024	
		€	€	€	€
Passiva					
Verenigingsvermogen					
Verenigingskapitaal	9	2.529.700		2.871.071	
Bestemmingsfondsen		59.607		86.690	
			2.589.307		2.957.761
Voorzieningen					
Overige voorzieningen	10	1.405.039		1.047.612	
			1.405.039		1.047.612
Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)					
Obligatieleningen, pandbrieven en andere leningen	11	709.713		786.179	
Overige schulden		80.726		-	
			790.439		786.179
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)					
Kortlopende leningen-schulden-verplichtingen	12	75.721		74.222	
Schulden aan leveranciers en handelskredieten		148.238		280.321	
Overige schulden		80.324		1.220	
Overlopende passiva		33.311		143.281	
			337.594		499.044
Totaal passiva			5.122.379		5.290.596

Resultatenrekening over 2025

In 2025 is het resultaat verbeterd ten opzichte van 2024, al blijft het saldo negatief. Het resultaat komt uit op € -291.000, tegenover € -555.000 in 2024.

De totale baten zijn gestegen met € 504.000, van € 1.344.080 naar € 1.848.114. Deze stijging vraagt om enige toelichting. Een bedrag van € 312.000 wordt in 2025 anders gepresenteerd dan in 2024 en is opgenomen onder de overige bedrijfskosten, omdat dit onderdeel uitmaakt van de variabele huuropbrengsten. Daarnaast wordt € 57.000 van de stijging verklaard door hogere VMR-kosten. Tegelijkertijd zijn de entreegelden en winkelopbrengsten in 2025 licht gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar.

Aan de lastenkant zien we vooral een toename van de overige bedrijfskosten, die zijn gestegen van € 1.903.000 naar € 2.173.889 (+ € 271.000). Dit verschil wordt grotendeels (€ 256.000) veroorzaakt door de gewijzigde presentatie van de variabele huuropbrengsten. Daarnaast zijn de kosten dit jaar hoger door circa € 70.000 aan extra uitgaven voor de Buitengewone Algemene Ledenvergadering. Net als bij de baten geldt dat de vergelijkbaarheid met 2024 beperkt is. In 2025 is gestart met een verbeterde verdeling van kosten en opbrengsten tussen DZM en WMC, wat invloed heeft op de gepresenteerde cijfers.

Staat van baten en lasten over 2025

	Ref.	2025	2024
		€	€
Baten	14	1.848.114	1.344.080
Totaal baten		1.848.114	1.344.080
Lonen en salarissen	15	378.777	360.622
Afschrijvingen op materiële vaste activa	16	247.993	284.928
Overige bedrijfskosten		1.516.867	1.257.450
Som der lasten		2.143.637	1.903.000
Bedrijfsresultaat		-295.523	-558.920
Andere rentebaten en soortgelijke inkomsten		12.413	13.682
Rentelasten en soortgelijke kosten		-8.261	-9.550
		4.152	4.132
Resultaat		-291.371	-554.788

Verwachting 2026

Op de algemene ledenvergadering van november vorig jaar is de begroting van 2026 gepresenteerd met een te verwachten verlies van € 154.257. De begroting 2026 wordt niet dekkend opgesteld aangezien het te ontwikkelen verdienmodel voor Stichting Wind Molen Compagnie nog in de transitie fase is en hierdoor het te verwachten winstaandeel vanuit de Wind Molen Compagnie nog achter blijft bij de toekomstige verwachtingen.

Accountantsverklaring

Evenals voorgaand jaren heeft BakerTilly accountants (Netherlands) N.V. een samenstellingsverklaring afgegeven bij de balans, de staat van baten en lasten met de daarbij behorende toelichting van de jaarrekening 2025. Deze samenstellingsopdracht is uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de voor accountants geldende Standaard 4410, "Samenstellingsopdrachten".

Voor verdere toelichting wordt hierbij verwezen naar de Jaarrekening van vereniging De Zaansche Molen 2025. Deze is openbaar en in te zien op de website, <https://www.zaanschemolen.nl>

3. Jaarverslag 2025 Stichting Wind Molen Compagnie

3.1 Inleiding

De stichting Wind Molen Compagnie (WMC) tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het exploiteren en openstellen voor publiek van de windmolens die gehuurd worden van vereniging De Zaanse Molen. Daarnaast het ontwikkelen en verkopen van producten die gemaakt worden door de Zaanse molens dan wel die sterk gerelateerd zijn aan de Zaanse molens, zulks op aanwijzing vereniging De Zaanse Molen.

Ook is vastgelegd dat de stichting zorg draagt dat de doelstellingen van de vereniging De Zaanse Molen kunnen worden gerealiseerd zoals beheer en behoud van het molenwerfgoed, door ten minste negentig procent (90%) van de netto-opbrengst uit te keren aan de vereniging.

Tevens heeft de stichting een werkgeversrol: de werknemers die onderdeel uitmaken van het professionele team dat de doelstellingen van de vereniging en stichting tot uitvoering brengen, zijn ondergebracht en in dienst van de stichting Wind Molen Compagnie.

3.2 Personeel

Alle werknemers zijn in dienst van de Wind Molen Compagnie. Deze werknemers voeren werkzaamheden uit ten behoeve van de exploitatie van de Wind Molen Compagnie bij het openstellen van de molens voor het brede publiek, en daarnaast ondersteunende diensten ten behoeve van de stichting Wind Molen Compagnie als ook voor de vereniging De Zaanse Molen. In 2025 waren er in totaal 22 werknemers in dienst voor de Wind Molen Compagnie. Het merendeel werkt in deeltijd, wat betekent dat er totaal gemiddeld 11,9 FTE op de loonlijst stond van de stichting. Er zijn in 2025 werknemers 3 in dienst gekomen en 5 werknemers uit dienst gegaan. Hierin zijn ook opgenomen de oproepkrachten voor het toeristenseizoen.

3.3 Samenwerking erfgoedpartijen op de Zaanse Schans

In 2025 stonden de ontwikkelingen rond de Zaanse Schans in het teken van de toekomstbestendigheid van het gebied. De toenemende bezoekersdruk en de impact daarvan op het erfgoed en de exploitatie van de molens vroegen om duidelijke keuzes en intensieve afstemming tussen gemeente, erfgoedpartijen en andere betrokken partijen.

In 2025 is vanuit de Windmolencompagnie actief bijgedragen aan de gesprekken over de verdere uitwerking, waarbij aandacht is gevraagd voor een zorgvuldige balans tussen toegankelijkheid, beleving en het behoud van het erfgoed.

Een belangrijk moment hierin was het besluit van de gemeenteraad van Zaanstad op 22 mei 2025, waarbij is ingestemd met het raadsvoorstel Toekomstbestendige Zaanse Schans. Dit principebesluit om entree te gaan heffen voor toeristen markeert een belangrijke stap richting een duurzamer financieringsmodel voor het gebied. Voor de Windmolencompagnie en dus De Zaanse Molen is dit van groot belang, aangezien de opbrengsten en de wijze van uitvoering mede bepalend zullen zijn voor het behoud, beheer en de exploitatie van de molens op de Zaanse Schans.

3.4 Exploitatie en commercie

Bezoekersaantallen

De bezoekersaantallen in 2025 laten een daling zien ten opzichte van de aantallen in 2024. Het aantal bezoekers via touroperators was in 2025 127.575. In 2025 hebben we de bezoekers van de touroperators verantwoord bij de bezochte molen. Hierdoor is het aantal bezoekers ook iets moeilijker te vergelijken met een voorgaand jaar. Onderaan is een staatje van 2024 en 2025 waarbij de operators wel verdeeld zijn over de betreffende molen. Het aantal bezoekers via touroperators is in 2025 gedaald met 17.553 bezoekers t.o.v. 2024.

Er is in 2025 gezocht naar de oorzaken van deze daling en er werden de volgende constatering en aannames gedaan:

- In 2024 vond de pilot plaats in de maanden juni, juli en augustus, waarbij de bezoekers een all-in toegangskaart kochten waarmee ze in alle opengestelde molens en het Molenmuseum konden. De bezoekersaantallen namen daarom in die maanden sterkt toe.
- Het type bezoeker verandert: meer 'selfie-toeristen', minder museumbezoekers.
- Touroperators zijn afwachtend, maken minder deals, mogelijk onder invloed van ondernemers op de Schans en in afwachting van gewijzigd toegangsbeleid per medio 2026.
- Bezoekers zoeken eerder beleving dan educatie, en kiezen minder vaak voor binnen locaties.
- De toename van gratis bezoekersfaciliteiten (zoals horeca, openbare ruimte) trekt een ander publiek aan dan voorheen.

TOTAAL bezoekers DZM + WMC 2025													
Locatie	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	Septembe	Oktober	November	December	Totaal
De Bonte Hen	29	64	360	2.137	864	1.158	1.360	1.362	1.291	471	0	110	9.206
De Kat	6.078	6.919	16.395	29.746	22.942	26.411	28.953	29.671	24.608	19.271	11.258	11.334	233.586
De Schoolmeester	4	24	44	136	148	58	66	69	148	115	33	31	876
De Huisman	24	11	36	185	57	54	95	104	44	53	28	15	706
De Zoeker	1.873	1.771	3.587	7.133	2.644	2.951	5.556	5.278	3.743	2.590	2.680	3.850	43.656
Het Jonge Schaap	3.703	3.980	8.234	15.728	15.731	16.886	14.825	14.722	11.594	7.674	3.534	4.033	120.644
Molen Museum	958	1.304	3.397	6.514	3.969	5.784	4.911	5.554	5.413	2.390	1.213	2.256	43.663
Eindtotaal	12.669	14.073	32.053	61.579	46.355	53.302	55.766	56.760	46.841	32.564	18.746	21.629	452.337

TOTAAL bezoekers DZM + WMC 2024 inclusief pilotperiode													
Locatie	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	Septembe	Oktober	November	December	Totaal
De Bonte Hen	0	222	1.287	3.413	1.255	2.944	2.900	3.697	444	562	75	21	16.820
De Kat	5.708	4.152	14.211	25.123	25.281	21.272	28.490	34.806	18.620	15.799	10.896	11.079	215.437
De Schoolmeester	31	0	71	143	163	105	56	123	76	64	23	36	891
De Huisman	3	11	27	15	8	365	229	634	22	11	679	14	2.018
De Zoeker	7	726	1.446	1.789	1.344	2.347	3.937	2.034	462	204	14	24	14.334
Het Jonge Schaap	3.363	4.153	5.890	11.993	7.439	9.672	13.531	13.476	2.997	2.546	2.263	3.227	80.550
Molen Museum	929	1.246	2.255	3.977	3.499	6.185	10.388	10.468	1.221	1.075	967	1.198	43.408
Operators	5.291	6.182	10.623	16.408	16.200	15.099	16.970	18.540	13.902	11.674	6.512	7.727	145.128
Eindtotaal	15.332	16.692	35.810	62.861	55.189	57.989	76.501	83.778	37.744	31.935	21.429	23.326	518.586

Aantal bezoekers (bezoekers via operators verdeeld)			
Vereniging en Stichting	Bezoekers		
	Aantal		
	2025	2024	
Het Jonge Schaap	120.649	153.665	
De Zoeker	43.649	62.380	
De Kat	233.611	230.398	
De Huisman	706	2.018	
De Bonte Hen	9.210	18.967	
De Schoolmeester	876	891	
Molenmuseum	43.678	50.267	
totaal	452.379	518.586	

Retailbeleid

In 2025 is het retailbeleid, zoals eind 2024 vastgesteld, verder geïmplementeerd in de winkels van De Zaanse Molen. Dit beleid, gericht op een duidelijke positionering, een samenhangend assortiment en een sterke koppeling met het molenergoed, heeft bijgedragen aan een stijging van de winkelomzet. Door gerichte productkeuzes, verbeterde presentatie en aansluiting op de verschillende doelgroepen is de commerciële potentie van de winkels beter benut. Deze positieve ontwikkeling bevestigt de gekozen koers. In 2026 wordt het retailbeleid verder doorontwikkeld en verfijnd, met als

doel de omzetgroei voort te zetten en tegelijkertijd de beleving en inhoudelijke waarde van de winkels verder te versterken.

3.5 Financiën

Het boekjaar 2025 werd door De Windmolen Compagnie met een goed resultaat afgesloten. In 2025 is gestart met een betere verdeling en verantwoording van de kosten en opbrengsten tussen de Vereniging De Zaanse Molen en Stichting Windmolen Compagnie, met als doel het eigendom en onderhoudskosten van de molens in de Vereniging te behouden en als zodanig te verantwoorden. De molens worden daarvoor aan de Stichting te verhuurd zodat de exploitatiekosten van de molens in de Stichting worden verantwoord. De verenigingskosten van alle leden onder de Vereniging. Daarnaast is de financiële tegemoetkoming voor de VMR van Stichting De Zaanse Schans van € 0,30 per betalende bezoeker in 2025 komen te vervallen waardoor de VMR kosten hoger op het resultaat drukken dan in 2024.

Balans per 31-12-2025

De totale activa zijn afgenomen. Dat wordt met name veroorzaakt door de afname op vorderingen op handelsdebiteuren, waaronder een vordering op de Zaanse Schans i.v.m. piot-opbrengsten en een vordering op de vereniging De Zaanse Molen.

De totale passiva zijn ook afgenomen. Dit is met name het gevolg van de afname in de post overige schuld, waaronder een schuld op de vereniging De Zaanse Molen.

Een doelstelling van dit jaar was om de schuld positie aan vereniging De Zaanse Molen zo spoedig mogelijk omlaag te brengen.

Balans per 31 december 2025

(na resultaatbestemming)

	Ref.	31 december 2025		31 december 2024	
		€	€	€	€
Activa					
Vaste activa					
Materiële vaste activa					
Anderen vaste bedrijfsmiddelen	5	795	795	795	795
Vlottende activa					
Voorraden					
Gereed product en handelsgoederen	6	100.828	100.828	85.771	85.771
Vorderingen					
Vorderingen op handelsdebiteuren	7	227.185	250.490	475.085	589.849
Overige vorderingen		21.360		114.513	
Overlopende activa		1.945		251	
Liquide middelen	8		264.891		164.550
Totaal activa		617.004	617.004	840.965	840.965

Balans per 31 december 2025

(na resultaatbestemming)

	Ref.	31 december 2025		31 december 2024	
		€	€	€	€
Passiva					
<i>Stichtingsvermogen</i>	9				
Stichtingskapitaal		69.989		36.120	
			69.989		36.120
<i>Langlopende schulden (nog voor meer dan een jaar)</i>	10				
Overige schulden		54.905		-	
			54.905		-
<i>Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)</i>	11				
Schulden aan leveranciers en handelskredieten		64.453		68.187	
Belastingen en premies sociale verzekeringen		30.070		73.089	
Overige schulden		366.039		552.262	
Overlopende passiva		31.548		111.307	
			492.110		804.845
Totaal passiva		617.004		840.965	

Resultatenrekening over 2025

In 2025 is een beter resultaat behaald dan in 2024, namelijk een resultaat van € 33.869 in 2025 t.o.v. € 13.331 in 2024.

De totale baten zijn gestegen met ca € 36.000, van € 1.424.916 in 2024 naar € 1.460.913 in 2025. Deze stijging behoeft echter nuance: een bedrag van € 147.000 wordt in 2025 anders gepresenteerd dan in 2024 en is verschoven naar de overige bedrijfskosten, omdat dit onderdeel uitmaakt van de variabele huuropbrengsten. Daarnaast zijn de entreegelden met € 45.000 gedaald ten opzichte van 2024 en is er € 43.000 aan extra kosten gerelateerd aan VMR.

De totale lasten zijn met ca € 16.000 toegenomen, van € 1.409.208 in 2024 naar € 1.425.357 in 2025. Ook hier speelt de gewijzigde presentatie van € 147.000 aan variabele huuropbrengsten een belangrijke rol.

De cijfers van 2025 zijn minder goed vergelijkbaar met die van 2024. In 2025 is gestart met een verbeterde en meer zuivere verdeling van kosten en opbrengsten tussen DZM en WMC, wat invloed heeft op de onderlinge vergelijkbaarheid.

Accountantsverklaring

Evenals voorgaand jaren heeft BakerTilly accountants (Netherlands) N.V. een samenstellingsverklaring afgegeven bij de balans, de staat van baten en lasten met de daarbij behorende toelichting van de jaarrekening 2025. Deze samenstellingsopdracht is uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de voor accountants geldende Standaard 4410, "Samenstellingsopdrachten".

Voor verdere toelichting wordt hierbij verwezen naar de Jaarrekening van vereniging De Zaanse Molen 2025. Deze is openbaar en in te zien op de website, <https://www.zaanschemolen.nl>

Staat van baten en lasten over 2025

	Ref.	2025	2024
		€	€
Baten	13	1.460.913	1.424.916
Totaal baten		1.460.913	1.424.916
Inkoopwaarde van grond- en hulpstoffen	14	161.232	167.777
Lonen en salarissen	15	740.399	705.201
Sociale lasten	16	224.753	215.035
Afschrijvingen op materiële vaste activa	17	-	399
Overige bedrijfskosten		298.973	320.796
Som der lasten		1.425.357	1.409.208
Bedrijfsresultaat		35.556	15.708
Andere rentebaten en soortgelijke inkomsten		726	1.305
Rentelasten en soortgelijke kosten		-2.413	-3.682
Resultaat		33.869	13.331

Verwachting 2026

Op de algemene ledenvergadering van november vorig jaar is de begroting van 2026 gepresenteerd met een te verwachten verlies van € 300.850 mede door hogere VMR kosten en een lager bedrag aan door te berekenen salariskosten aan de vereniging De Zaanse Molen. De begroting 2026 wordt niet dekkend opgesteld aangezien het te ontwikkelen verdienmodel voor Stichting Wind Molen Compagnie nog in de transitie fase is en hierdoor het te verwachten winstaandeel vanuit de Wind Molen Compagnie nog achterblijft bij de toekomstige verwachtingen.

*Vereniging De Zaanse Molen
Schansend 1
1509 AW Zaandam
KvK nummer: 4061795
www.zaanschemolen.nl*